

HELYI VIDÉKFEJLESZTÉSI STRATÉGIA

2013

„Összefogással a Tiszazugért”

Készítette: Tiszazugi Leader Helyi Akciócsoport

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

Tiszazug LEADER Egyesület

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék.....	2
1. Vezetői Összefoglaló.....	4
1.1 A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia jövőképe.....	4
1.2 Főbb célkitűzések.....	6
1.3 A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia felülvizsgálat célja.....	7
1.4 A 2013. évi HVS felülvizsgálat során alkalmazott nyilvánossági intézkedések, résztevők.....	8
1.5 A HVS során elfogadott módosítások.....	9
2. Helyzetelemzés.....	12
2.1 A LEADER Helyi Akciócsoport által lefedett terület ismertetése.....	13
2.2 A LEADER Helyi Akciócsoport és a helyi partnerség.....	22
2.3 A LEADER megvalósítás során elért eredmények áttekintése.....	22
2.4 A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia felülvizsgálatának indokoltsága.....	25
2.5 SWOT elemzés.....	25
3. Helyi Vidékfejlesztési Stratégia.....	29
3.1 A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia jövőképe.....	29
3.2 A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia kapcsolódása a térség szükségleteihez.....	31
3.3 A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia fő célkitűzései.....	34
3.4 A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia intézkedései.....	38
3.5 Forrás allokáció.....	39
3.6 A HVS –ben megjelenő környezeti, gazdasági és társadalmi szempontok.....	39
4. A HVS-ben felírt HPME-k a következő két csoportra oszthatóak.....	41
5. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégiával kapcsolatos intézkedések.....	42

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

5.1 Nyilvánossági intézkedések, projektötlet-gyűjtés.....	42
5.2 A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia végrehajtása.....	43
6. Mellékletek.....	45
6.1 A HVS felülvizsgálat során végzett tevékenységek.....	45
6.2 Pénzügyi táblázatok, forrásallokáció.....	47
6.3 A nyilvánossági intézkedésekre vonatkozó igazoló dokumentumok.....	52
6.4 Térképek (a térség természeti, egyéb adottságait bemutató térképek).....	56
6.5 Táblázatok (statisztikai adatok összefoglaló táblázatai).....	60
6.6 A térségre vonatkozó egyéb stratégiák listája.....	68
6.7 Magyarországra vonatkozó statisztikai adatok.....	69
6.8 Fenntarthatósági alapelvek.....	71

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

1. Vezetői összefoglaló a térségről

1.1 A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia Jövőképe

Az ipar háttérbe szorulásával, az alternatív piacok keresésével és kialakításával nyílik számunkra lehetőség a kiemelkedésből. A térség gazdaságának újraszerveződése folyamatban van, fő irány vonala a turizmus és az erre épülő gazdaság lesz a meghatározó. Természetesen az egészséges egyensúlyt és szinergiát meg kell teremteni a turizmus, mint ipar, illetve a gazdaság, mint az ebből profitáló terület aránya között.

A Tiszazug kistérség és a tervezési területen elhelyezkedő 11 település helyzete a fejlesztési lehetőségek tekintetében jónak mondható. A térség gazdag természeti és épített környezeti értékkel rendelkezik, melynek kiaknázása mindannyiunk közös érdeke és feladata. A térség igen jelentős kulturális hagyományokkal rendelkező népcsoportokat foglal össze. A helyi vidékfejlesztési stratégia végrehajtása következtében a térség kulturális, természeti és gazdasági potenciálja növekedni fog, amely az egész térség felemelkedését hozza magával. A Tiszazug kistérség fő fejlesztési vonalait a természeti értékek illetve a kulturális hagyományok jelölik ki.

A turizmus potenciálja 2013-ra a véghez vitt fejlesztések következtében nagymértékben növekedni fog, helyi adottságok teljes körű kihasználásával, a régió kiemelkedő célpontja lesz az idelátogató turisták számára. A megvalósított elképzelések következtében az eddig korlátozottan rendelkezésre álló szálláshelyek megfelelő számban és minőségben állnak majd rendelkezésre. Természetesen az térségben található természeti és épített környezet állapota nagymértékben javulni fog, hiszen a versenyképes turisztika alapja az egészséges környezet. Az ilyen módon beáramló plusz tőke nagymértékben fogja javítani főként a kisvállalkozások helyzetét, hiszen rendelkezésre fog állni az az alap, amely a vendéglátásra épülő szolgáltatások kialakításához nélkülözhetetlen.

Térségünkben nagy hagyományai vannak a helyi termékeknek, melyek megfelelő turistaszám esetén kiugrási lehetőséget biztosítanak a helyiek számára. A helyi termékek előállításában helyi vállalkozók és kistermelők játszanak szerepet, mellyel tovább öregbítik a térség hagyományait.

Munkahelyek száma növekedni fog és ezáltal, a jelenleg segélyen és létminimum közelében élők lehetőségei növekedni és az államtól való anyagi függetlensége csökkenni fog. Ennek következtében, főként helyi munkavállalók helyzete fog javulni. A helyi munkavállalók aktív részesei lesznek az integrált vidékfejlesztési politikának, hiszen a helyben élő és dolgozó lakosság fogja alakítani és fejleszteni környezetét, amely a megélhetésének az alapján képezi. A helyben élők érdekeltek lesznek a térség felemelkedésének az elérésében.

A térség megújuló energiaforrásainak kiaknázása szintén hozzájárul az élhető és tisztább környezetért, mely hosszú távon anyagi megtakarítással jár a térségnek és az államnak egyaránt.

A környező települések integrációs együttműködése szorosabbá válik, mellyel a céltudatos és előre mutató fejlesztések illetve a megvalósítás során felmerülő problémák

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

megoldása könnyebbé válik. A települések önkormányzatai kihasználva a helyi adottságokat és az összehangolt munkájának köszönhetően a turisták számára több napos programokat biztosítanak, mellyel növelhető az eltöltött vendégéjszakák száma, a tőke beáramlása ezáltal nagyobbá és folyamatossá válik. Lehetővé válik a turizmusra épülő gazdaság kialakítása, amely nem csak a helyi piacokra termelne, hanem országos piaccal menedzselné a térséget.

A HVS-ben foglalt fejlesztési célok megvalósulásával egy komplex, jól működő és a 21. század által támasztott kihívásokra azonnal és jól reagáló rendszer kiépülése valósul meg. Ez a komplex rendszer egyszerre ötvözi a helyi adottságok és igények párhuzamának közelítését a munkahelyek teremtésével és a környezet megóvásával. Illetve a turizmus által gerjesztett vállalkozói munkakedv növekedését (vendéglátás, kis ipari tevékenységek) a munkanélküliség elleni törekvésben.

Jövőbeni fő cél az, hogy 2013-ra Tiszazug Leader HACS térség elinduljon a fejlődés útján és 2020-ra Magyarország egyik legdinamikusabban fejlődő térsége legyen. Ahol emelkedik az életszínvonal, és javul az életminőség, ahol több a munkahely, magasabbak a jövedelmek, versenyképes tudású emberek és versenyképes vállalkozások növekvő teljesítménye gyarapodó jövedelmet biztosít, és célzott méltányos támogatások nyújtanak segítséget a nehéz helyzetben lévőknek, ahol biztonságos, tiszta és jó minőségű a lakókörnyezet, egészségesebb és hosszabb az élet.

A regionális fejlesztéseknek a helyi szükségletekből kiindulva és az országos szintű fejlesztéspolitikai stratégiával összhangban álló intézkedésekkel kell biztosítani az adott térség, régió felemelkedését. Az országos, a regionális és a helyi szintű tervezésnek tehát egymásra építve szolgálnia kell a stratégiai célok teljesülését.

A gazdasági növekedésben betöltött fontos szerepük miatt különös figyelmet kell fordítani a mikro- kis- és középvállalkozások fejlesztésére, hiszen ez a szektor alkalmazza a munkaerő legnagyobb részét, fontos forrása a jövedelemtermelésnek, és hozzájárul gazdasági verseny erősödéséhez. EMVA III. tengely Mikrovállalkozások létrehozása és fejlesztés jogcím keretében sor került 2012-ben több mikrovállalkozás támogatására. Csak a tudásalapú gazdaság és társadalom kiépítése biztosíthatja a tartós helytállást a globális versenyben, ezért az oktatás és képzési rendszereknek alkalmazkodniuk kell a munkaerő-piaci igényekhez, ami e rendszerek tartalmi és szervezeti fejlesztését igényli.

A Tiszazugi Leader Helyi Akció csoport települései részére a kitörés és a fejlődés útjára lépés csak összefogással lehet elérni. A sikeres programokhoz a jó kezdeményezéseken és a szükséges pénzen túl a települések hatékony együttműködésére van szükség

A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia időszakos, 2013-as felülvizsgálata indokolt, hiszen a megváltozott társadalmi és gazdasági folyamatokra megfelelő válaszokat kell megfogalmaznunk, illetve aktualizálni szükséges. A felülvizsgálat során fontos a lakosságból kikerülő potenciális projekteket megvalósító ügyfelek tájékoztatása, így a nyilvánosság biztosítása. A nyilvánosságot a fórumok tartásával, hirdetésekkel, a Tiszazugi Leader Egyesület honlap folyamatos frissítésével, valamint személyes megbeszélésekkel biztosítjuk. A felülvizsgálat során a bekövetkezett, illetve egyre mélyülő negatív hatásokat foglalmaztunk meg illetve megoldási lehetőségeit vizsgáltuk meg új pályázati lehetőségek kidolgozásával. A felülvizsgálati folyamat eredményeként egy egységes, a térség társadalmi, gazdasági és

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

természeti lehetőségeire támaszkodó, komplett megoldásokat tartalmazó anyag került kialakításra. Fő célkitűzés, hogy a lakosság magasabb szintű megélhetéséhez és a térség felzárkóztatásához segítséget nyújtsunk. A célkitűzések részletezését a következő fejezet tartalmazza. Fontos a megújuló erőforrások használata, a meg nem újuló erőforrások tudatos és takarékos felhasználása és a környezet kímélése a támogatható tevékenységeken keresztül.

A biodiverzitás fenntartása közös érdekünk, melyet elsősorban a környezetkímélő tevékenységek ösztönzésével érhetjük el, hiszen így az természeti értékek megőrzéséhez járulunk hozzá. Rendkívül fontos, hogy a megoldási javaslatok és konkrét lépések a térség eltartóképességét vegye figyelembe.

1. 2 Főbb célkitűzések

A térség turisztikai vonzereje a fő kiugrási lehetőségünk. A versenyképes térségi turizmus feltételeit szükséges megteremtenünk. Értékes természeti és épített környezeti értékkel rendelkezik a Tiszazugi kistérség, melynek megőrzésében fő szerepet a turizusból élő vállalkozók és a helyi lakosság a motivált. Támogatásokon keresztül megteremtjük az emberek foglalkoztatási lehetőségeit, mind a turizmus, mind pedig a rá épülő kisipari tevékenységek tekintetében. A munkanélküliség csökkenésével tehermentesíteni kell a szociális ellátói rendszeren át az államot, amely az ilyen módon felszabadult forrásokat a természeti értékek megőrzésére fordíthatja. Fontos célkitűzés a jelenleg munkanélküli lakosok bevezetése ismét a munka világába oly módon, hogy a térség jellegzetes és hagyományos szereppel bíró termékeit népszerűsítsék és egy külön ágazat képében ebből bevételi forrásokhoz jussanak.

Rendkívül fontos a térség településeinek a szorosabb együttműködésének elősegítése és megteremtése, hiszen összefogással a felmerülő problémák egyszerűbben orvosolhatóak. Az együttműködés kialakításával lehetővé válik az ide látogató turisták számára a több napot felölelő programok szervezése is, mellyel a vendégéjszakák száma növekedni fog, ezáltal a beáramló tőke is.

A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia felülvizsgálatával a hazai és nemzetközi szinten tapasztalható új, illetve elmélyülő problémák megoldásaira adunk válaszokat. Fő feladat a növekvő energiaárak és környezetszennyezés miatt, az egyéb, alternatív és megújuló energiaforrások használati arányának a növelése. Ezzel egy időben, költségtakarékosság és környezetkímélő technológiák elterjedését kell előtérbe helyezni.

Általános célok:

1. A Foglalkoztatási helyzet javítása képzések biztosításával és az esélyegyenlőség szem előtt tartásával
2. A vidéki turizmus fejlesztése, új szolgáltatások és új kapacitások kialakításával, létrehozásával, települések együttműködésével és összehangoltságával
3. Az épített és természeti örökség megőrzése, falufejlesztés
4. Fenntartható és környezetkímélő agrárgazdaság

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

5. A helyi vállalkozások támogatása, együttműködésük, integrációjuk elősegítése, a helyi termékek és szolgáltatások előállításának és marketingjének támogatása
6. Önkormányzati szolgáltatások és közösségi közlekedés fejlesztése
7. A Foglalkoztatási helyzet javítása képzések biztosításával és az esélyegyenlőség szem előtt tartásával

1.3 A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia felülvizsgálat célja

A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia felülvizsgálatának alapvető célja, hogy válaszokat adjon a HVS végrehajtásának előrehaladása és a HVS által elért eredmények, valamint a helyi, hazai, és globális gazdasági, társadalmi környezetben 2011 óta bekövetkezett kedvezőtlen változásokra. Az egyébként is hátrányos helyzetben lévő települések lakosságánál a gazdasági recesszió hatása az elszegényesedés és eladósodás növekvő tendenciáját mutatja. Vállalkozások mentek csődbe, illetve önerő hiány miatt a meglévő vállalkozások fejlesztésre benyújtott pályázatainak száma csökkent. A 2011-ben megfogalmazott igények mára halmozottan jelentkeznek, hiszen az elmúlt 2 évben nagymértékben csökkent a sajáttőke, fejlesztésekre fordítható pénzmennyiség összege, valamint egyre nagyobb problémát jelent a fenntartás mind három szektorban egyaránt.

Fontos, hogy a HVS tükrözze a LEADER megközelítés alapelveit, melyek érvényesíthetőek az intézkedésekben is.

LEADER megközelítés alapelvei: 1698/2005/EK tanácsi rendelet 61. cikke alapján

- jól azonosítható szubregionális vidéki területekre irányuló területalapú, helyi fejlesztési stratégiák
- helyi köz- és magánszférabeli partnerségek (helyi akciócsoportok)
- alulról felfelé építkező megközelítés a helyi akciócsoportok helyi fejlesztési stratégiák kidolgozása és megvalósítására vonatkozó döntéshozatali hatáskörével
- a stratégia multiszektorális tervezése és végrehajtása
- innovatív megközelítések végrehajtása
- együttműködési projektek végrehajtása
- helyi partnerségek közötti hálózatépítés

A felülvizsgálat során fontos, az alábbi alapelvek szem előtt tartása:

- nyilvánosság

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

- fenntarthatóság
- esélyegyenlőség elve

Az alapelvek betartása és megfeleltetése a megvalósítandó projektek esetében is fontos szereppel bírnak, hiszen ezen alapelvek figyelembe vételével lehet sikeres projekteket megvalósítani a Helyi Vidékfejlesztési Stratégia alapján.

1. 4 A 2013. évi HVS felülvizsgálat során alkalmazott nyilvánossági intézkedések, résztvevők

1. HACS honlapon való megjelentetés–Tájékoztatás Helyi Vidékfejlesztési Stratégia Felülvizsgálatáról - 2013. március 22.

Letölthető projektötlet adatlap- 2013. március 21.

HBB tagok és póttagok - 2013. április 04.

2. Megtartott fórumok – 2013. április 02.; és április 08. –a lakossági fórum;

A felülvizsgálat 1. szakaszában 2 **lakossági fórumot** tartottunk az Akciócsoport székhelyén Kunszentmártonban. Minden településre eljuttattuk a lakossági fórum meghívóját. Az első fórum 2013. április 02. 16 óra 30-kor Kunszentmártonban, Köztársaság tér 8. I emeleti tárgyaló teremben. A fórumon 22 fő vett részt. A megjelentek szférák közti aránya a következő képpen alakult: vállalkozói szféra: 11 fő; civil szféra: 11 fő, közszféra:0 fő.

A követően a időpont 2013. április 08.

16 óra 30perc.A Helyszín Kunszentmártonban, Köztársaság tér 8. I emeleti tárgyaló teremben, ezen alkalommal 9 fő vett részt a tájékoztatón. A megjelentek szférák közti aránya a következő képpen alakult: vállalkozói szféra 6fő; civil szféra: 3fő; közszféra:0 fő.

Lakossági fórumok során minden alkalommal a felülvizsgálat indokoltságának és maga a HVS összefoglaló ismertetését párbeszéd jellegű megbeszélések követték kérdések válaszok formájában. A fórumok adta lehetőséget kihasználva minden településen projektadatlapokat gyűjtöttünk. Pozitív tapasztalatként nyugtáztuk, hogy a vártnál nagyobb számú érdeklődés volt a fórumok és a projektötletek benyújtásánál egyaránt.

3.Tiszazug Tv-ben való megjelenés 2013. március 25.-től – április 07.-ig a HVS felülvizsgálatról.

A felülvizsgálat kezdéséről tájékoztatást adtunk ki a térségi tv képűjságban mely folyamatosan ment a időszakban.

4. Személyes konzultációk biztosítása ügyfélszolgálat ideje alatt folyamatosan.

Személyes konzultációkat biztosítottunk az iroda ügyfélszolgálati ideje alatt. A munkaszervezet irodájában napi szintű konzultációt folytattunk mind személyesen, mind elektronikus, mind pedig telefonos kapcsolat formájában.

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

5. Plakátok kihelyezése hirdetőtáblákra

A tájékoztató lakossági fórumok meghívójáról készült plakátokat több település (Tiszasas, Csépa, Tizsakürt, Cserkeszölő, Kunszentmárton) információs hirdetőtáblájára is kitettük, annak érdekében minél szélesebb körhöz eljuthasson az információ.

6. Projektadatlap gyűjtése – 2013.03.21.-től - 2013.04. 08.-ig.

- Honlapról a Hírek menüpont valamint a HVS felülvizsgálat 2013.menüpont alatt letölthető a projektadatlap, kitöltés, nyomtatás és aláírás után székhelyre való eljuttatása,
- A Munkaszervezeti irodába benyújtott projektötlet adatlapok :

Beérkezett:

IV. tengely – Vállalkozási célú:	43 db
IV. tengely – Közösségi célú:	16 db
III.tengelyre jogcímeire besorolható beérkezett projektötlet:	29 db
Összesen:	88 db

7. HACS testület általi felülvizsgált HVS elfogadtatásának dátuma: Egyesületi és HBB ülés 2013. április 10. 14 óra. Helye: Kunszentmárton, Köztársaság tér 8. 1. emelet Tanács terem. Az Egyesület közgyűlésén a felülvizsgált HVS elfogadtatásának dátuma: 2013. április 12. 10 óra. Helye: Kunszentmárton, Köztársaság tér 8. 1. emelet Tanács terem

1.5 A HVS felülvizsgálat során elfogadott módosítások

A 2011-ben elfogadott HVS alapján véve hasonló célkitűzéseket fogalmazott meg. A felülvizsgálat során ezek a célkitűzések kerültek pontosításra a társadalmi- és gazdasági helyzet negatív irányú változásaira tekintettel.

2011.-ben megfogalmazott általános célkitűzések megnevezései:

1. **Célkitűzés:** Munkanélküliség kezelése a Tiszazugban, munkahelymegtartás, munkahelyteremtés, tartós munkanélküliek bevezetése a munka világába; Tiszazugi HACS térség vállalkozásainak fejlesztése
2. **Célkitűzés:** Turisztikai kínálat növelése; Tiszazugi HACS térség turisztikai fejlesztése
3. **Célkitűzés:** Helyi termékek és hungarikumok újra felfedezése, Helyi termékek és szolgáltatások előállításának és versenyképes értékesítésének támogatása; Tiszazugi HACS térség Helyi Termelőinek a helyi termék feldolgozását, és piacra jutását elősegítő fejlesztések

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

4. **Célkitűzés:** Települések együttműködésének javítása
5. **Célkitűzés:** Tiszazug kistérség természeti- és kulturális örökségvédelme
6. **Célkitűzés:** Fiatalok megismertetése a Tiszazugi kistérség hagyományaival
7. **Célkitűzés:** A Tiszazugi lakosok egészséges életmódra nevelése hagyományos termékekkel
8. **Célkitűzés:** A térség népszerűsítésére, helyi adottságainak kihasználására irányuló tevékenység támogatása
9. **Célkitűzés:** Térség igényeihez igazodó szakismertekre épülő képzések ösztönzése
10. **Célkitűzés:** Tiszazugi HACS térségben civil szervezetek tevékenységeinek támogatása.
11. **Célkitűzés:** Tiszazugi települések életminőségének, a településkép és a közbiztonság javítására irányuló fejlesztések támogatása

2013. évi HVS felülvizsgálat során megfogalmazott konkrét Intézkedési Tervben rögzített célkitűzések:

1. számú intézkedés

Kapcsolódó HVS célkitűzés: Tiszazugi HACS térség vállalkozásainak fejlesztése

HVS intézkedés megnevezése: Tiszazugi HACS térség vállalkozásainak fejlesztése

HVS intézkedés leírása Induló és működő vállalkozási tevékenységek és szolgáltatások kialakítása, fejlesztése, infrastrukturális tevékenység, tevékenységhez köthető eszköz és gépbeszerzés, építési tevékenység és kapcsolódó bemutató rendezvények, képzések tartása valamint kapcsolódó marketing tevékenység. Támogatás vehető igénybe mezőgazdasági termelők részére mezőgazdasági gépek, eszközök, berendezések beszerzésére, valamint a mezőgazdasági tevékenységükhöz kapcsolódó gazdasági épületek építésére, felújítására.

2. számú intézkedés

Kapcsolódó HVS célkitűzés: Tiszazugi HACS térség turisztikai fejlesztése

HVS intézkedés megnevezése: Tiszazugi HACS térség turisztikai fejlesztése

HVS intézkedés leírása Induló és működő vállalkozási tevékenységek és szolgáltatások kialakítása, fejlesztése, infrastrukturális tevékenység, építési tevékenység, kapcsolódó

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

eszközbeszerzés és kapcsolódó rendezvények és marketing tevékenység. Települési önkormányzatok és nonprofit szervezetek illetve az ügyfélkörben megjelölt szervezetek tevékenységi köréhez kapcsolódó építési tevékenység, turisztikai szolgáltatások kialakítása, fejlesztése, az életminőség, a településkép és a közbiztonság javítására, a helyi és térségi szolgáltatások minőségi fejlesztéséhez kapcsolódó építési tevékenységre és eszköz, eszközrendszerek beszerzése Helyi adottságokra épülő turisztikai tevékenységek, szolgáltatások kialakítása, fejlesztése, kapcsolódó eszközbeszerzés. Turisztikai programcsomagok készítése, ehhez kapcsolódó eszköz –és gépbeszerzés, építési tevékenység, kapcsolódó rendezvények és marketing tevékenységek.

3. számú intézkedés

Kapcsolódó HVS célkitűzés: Tiszazugi HACS térségben civil szervezetek tevékenységeinek támogatása.

HVS intézkedés megnevezése: Tiszazugi HACS térségben civil szervezetek tevékenységeinek támogatása.

HVS intézkedés leírása: Tiszazugi térség civil szervezetek tevékenységeihez kapcsolódó eszközbeszerzés, gépbeszerzés, építési tevékenységek és kapcsolódó képzések (nem OKJ), rendezvények előkészítése és megvalósítása. Kulturális és sport rendezvények, közösségi-közösségépítő tematikus táborok támogatása, vagy környezettudatosságot, energiatakarékosságot népszerűsítő rendezvények szervezése. Kiadványok, információs anyagok készítése, amely elősegíti a település/térség helyismereti tudásanyagának, hagyományainak, helyi értékeknek a népszerűsítését.

4. számú intézkedés

Kapcsolódó HVS célkitűzés: Tiszazugi HACS térség Helyi Termelőinek a helyi termék feldolgozását, és piacra jutását elősegítő fejlesztések

HVS intézkedés megnevezése: Tiszazugi HACS térség Helyi Termelőinek a helyi termék feldolgozását, és piacra jutását elősegítő fejlesztések

HVS intézkedés leírása: Tiszazugi LEADER HACS településein Helyi Termékek feldolgozását és piacra jutását, értékesítését elősegítő tevékenységek, építési tevékenységek, kapcsolódó eszközök beszerzése, kapcsolódó marketingtevékenység és rendezvények tartása

5. számú intézkedés

Kapcsolódó HVS célkitűzés: Települési önkormányzatok és nonprofit szervezetek részére az életminőség, a településkép és a közbiztonság javítására szolgáló fejlesztések

HVS intézkedés megnevezése: Települési önkormányzatok és nonprofit szervezetek részére az életminőség, a településkép és a közbiztonság javítására szolgáló fejlesztések

HVS intézkedés leírása: Települési önkormányzatok és nonprofit szervezetek az életminőség, a településkép és a közbiztonság javítása érdekében az építési tevékenységre és a helyi és térségi szolgáltatások minőségi fejlesztéséhez kapcsolódó eszköz, eszközrendszerek beszerzésére.

2. Helyzetelemzés

A Tiszazugi Leader Egyesület területe 11 települést foglal magába, melyek közül 2 város. A térség lakossága 30,491 fő, a városokban élő lakosok száma 14808 fő. A térség lakossága az elmúlt 2 évben 2459 fővel csökkent, 2012 januári adatok alapján (forrás: KSH). A Helyi Akció csoport települései Tiszaföldvár kivételével teljes mértékben lefedik a Kunszentmártoni Kistérség területét, valamint a Szolnoki Kistérség területén elhelyezkedő Martfű város tartozik még hozzá. A HACS térséget 11 település alkotja: Cserkeszölő, Cibakháza, Csépa, Nagyrév, Öcsöd, Szelevény, Tiszainoka, Tizsakürt, Tizsásas, Kunszentmárton és Martfű. A Tisza- és Hármas-Körös által közrefogott terület az Észak-Alföldi régióhoz tartozik, a Dél –Alföldi régió mindhárom megyéjével határos. A négy megye találkozásánál fekvő településeinkre mindig erőteljes vonzást gyakoroltak a környező városok. A kistérség csupán 50-50 km távolságra fekszik két megyeszékhelytől (Szolnok, Kecskemét). Meghatározó szereppel bír a térségen kívüli Csongrád, Szentes, Szarvas. Kedvező a kistérség földrajzi elhelyezkedése. Fontos közlekedési tengelye a 44. sz. főút, amely az ország egyik legjelentősebb Kelet –nyugat irányú tranzitútja. Az Útvonal áteresztő képességét a tervezett új M44-es gyorsforgalmi autópálya jelentősen javítani fogja. Területeken észak –déli irányban átszelő 442. sz. és 45.sz. főútvonalak a Magyarországtól délre fekvő országokba irányuló forgalomba kapcsolják be.

Nyugati határa Budapesttől mindössze 130 km-re van, és a fent említett vonáspontokkal (városokkal) együtt közúton és vasúton egyaránt elérhető.

A kistérség mind a megyei átlagnál, mind a szomszédos térségeknél hagyományosan fejletlenebb. Tipikus elmaradott térségnek mondható, amely településközi kapcsolatai alapján „város és vidék” vonásokat mutat.

A Tiszazug alapvetően és tradicionálisan mezőgazdasági terület.

Szerkezete nagymértékben átalakult. Kitérés pontjai, fejlődési lehetőségei korlátozottak. Az itt előállított mezőgazdasági termékek döntő része máshol kerül feldolgozásra.

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

Az ipari termelés a városokra Kunszentmártonra, Martfűre és Tiszaföldvárra koncentrálódik, döntően kis- és középvállalkozások formájában. Az egyéni vállalkozások többsége kényszervállalkozás.

A településeinken élő társadalmi helyzetét elsősorban a kedvezőtlen demográfiai folyamatok (elvándorlás, elöregedés), az egyoldalú gazdaság és infrastrukturális lemaradás határozza meg.

A gazdasági földrajzi realitásokat figyelembe véve a térség kitörési pontjait a természeti és kulturális értékeinken alapuló, már jó irányba haladó fejlesztések jelentik.

A természeti értékek közül kiemelkedik a termál gyógyvíz kincs, a rátelepült fürdő kultúrával (Cserkeszőlő, Martfű, Tiszaföldvár) és a Tizsakúrti Arborétum.

Projekt terveink kiemelten segíthetik a kistérség gyógyfürdő és természet közeli turisztikai vonzerejének fejlesztését. Több településünkön már adóttak a lehetőségek az aktív turizmus a lovaslás, horgászat, vadászat és az ökoturizmus kedvelőinek.

A helyi vidékfejlesztési stratégia számolva a lehetőségekkel meghatározta fő fejlesztési prioritásokat és az ehhez kapcsoló intézkedéseket. A stratégia kiindulva a kistérség helyzetéből megoldásokat tartalmaz, melyhez 6 prioritást fogalmaztunk meg.

A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia 2013. évi felülvizsgálatát indokoltá teszik a 2011 óta bekövetkezett kedvezőtlen változások. Elsődleges változásként fontos megemlíteni, hogy kedvezőtlenül módosult a települések munkaerőt foglalkoztató vállalkozásaik száma. Jelentős mértékben megemelkedett a munkanélküliek száma az elmúlt 3 évben.

A térségen belül a legtöbb vállalkozás a Kereskedelem, javítás szektorban tevékenykedik. A legnagyobb foglalkoztató a feldolgozóipar, villamosenergia, gáz-, gőz-, vízellátási szektor. Problémát jelent a térségben fellelhető természeti adottságok pusztulása is, mely szintén a nehéz anyagi és gazdasági helyzetben lévő önkormányzatokra vezethetőek vissza, hiszen ezen természeti értékek fenntartására kisebb összeget tudnak fordítani 2011 óta.

2. 1 A LEADER Helyi Akciócsoport által lefedett terület ismertetése

2. 1. 1 A Térség általános bemutatása

A 47 leghátrányosabb helyzetű kistérség közé tartozik a Kunszentmártoni kistérség, melynek települései a következők: Öcsöd, Kunszentmárton, Cserkeszőlő, Szelevény, Csépa, Tizsahas, Tizsakúrt, Tizsainoka, Nagyrév, Cibakháza. A Szolnoki Kistérség települései közül Martfű város képezi részét a Tiszazugi – Leader HACS-nak. Valamennyi településre jellemző, hogy a legnagyobb foglalkoztató az önkormányzat. A foglalkoztatás jellemző módjai a közmunka, és a közcélú foglalkoztatás, melyek a munkanélküliség mérséklésének és a munkanélküli lakosság szociális helyzetének javítását elősegítő kezdeményezések. Az önkormányzatok költségvetési hiányából kifolyólag azonban leépítésekre kényszerülnek. A kényszerű leépítések egyik lehetősége a nyugdíj előtt állók nyugdíjazása.

Az oktatás részben összefügg a nem kedvező önkormányzati lehetőségekkel. A folyamatosan csökkenő gyermeklétszám hatására várható a kisebb települések iskoláinak bezárása, illetve a pedagógusok létszámának csökkentése, esetleges teljes leépítése. Várható

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

tendencia a több település összefogásával működtetett iskolák megjelenése (iskolatársulások), illetve a gyermekek ingázása lakhelyük és az iskola között (többcélú társulás).

Az egészségügyi intézmények finanszírozása szintén terheket ró a helyi önkormányzatokra, ugyanakkor jellemző a kisebb településekre az orvosi szakellátás hiánya. Ezek gyűjtőhelyei a nagyobb települések (Kunszentmárton, Martfű) melyek egészségügyi centrummal rendelkeznek. Kunszentmárton az ÉAOP4.1.2/B pályázati kiírásán 570, 631 millió forint támogatást nyert a szakorvosi rendelő teljes körű felújítására, melynek előkészületei már megkezdődtek. Az ügyeleti szolgáltatás fenntartása komoly gondot okoz annak díjazása miatt. A kistérség számos településén betöltetlen háziorvosi, és fogorvosi pozíciók vannak. A foglalkoztatásban nincs jelentős szerepük.

Kulturális téren sincs lehetőség bővítésre, a meglévő kulturális intézmények az esetek túlnyomó részében rossz állapotban vannak, eredeti funkciójukat csak részben képesek ellátni, a foglalkoztatásban nincsen meghatározó szerepük és várhatóan nem is lesz.

Ezek a települések számottevő iparral nem rendelkeznek, jellemzőek rájuk a mikrovállalkozások, a társas vállalkozások hiánya. Az alapszolgáltatások színvonala elégséges.

A rendszerváltozás utáni években és napjainkban is jellemző, hogy a térséget, akárcsak Jász-Nagykun-Szolnok Megyét alapvetően elkerülik a befektetők.

Jelentősebb nagyvállalat nem telepedett meg a térségben. Ennek okai keresendők a kedvezőtlen földrajzi fekvésben, a térség nehéz megközelíthetőségében, az infrastruktúra hiányosságaiban. Elengedhetetlenek ezen helyzet megváltoztatásához a gyorsforgalmi utak és az autópályák.

Kihaszíratlan lehetőségek rejlenek a turizmusban és kihaszíratlanok a természeti erőforrások is. Ennek oka a tőkehiányban keresendő, valamint a befektetők hiányában.

A települések alapvető infrastrukturális elmaradottsággal rendelkeznek, elsősorban az utak, járdák, csatornahálózat, szennyvízhálózat terén.

2. 1. 2 A térség környezeti állapota

A Tiszazug kistérség természeti értékeit tekintve igen gazdag, mivel a Körös-Maros Nemzeti Parkhoz illetve a Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzethez is tartoznak országos jelentőségű területek. Természetes növényzet már csupán néhol fordul elő.

Holtágak lánjai, mocsarai

Az átvágott kanyarulatokból képződött holtágokban lehetőség nyílik a **mocsári vegetáció** fennmaradására. Sok helyen megtalálhatók a tündérfátylas (*Nymphoides peltata*), illetve tündérrózsás (*Nymphaea alba*) társulások, bennük gyakori előfordulású a sulyom (*Trapa natans*), esetenként a rucaöröm (*Salvia natans*). A sekélyvízű parti régiókban gyakori a villás

sás (*Carex pseudocyperus*), a rókasás (*Carex vulpina*), helyenként sárga nőszirmmal (*Iris pseudacorus*).

A nem túl mély vízben számos állatfaj is élőhelyre talál, köztük a Berni konvenció által kiemelten védett értéként nyilvántartott és Nyugat-Európából szinte már teljesen eltűnt sárgás szitakötő (*Stylurus flavipes*), a tiszavirág vagy más néven a kérész (*Palingenia longicauda*), vagy a gerinces faunából a réti csík (*Misgurnus fossilis*), különböző béka- és gőte fajok vagy az országsherte igen ritka mocsári teknős (*Emys orbicularis*).

Alacsonyártér

Az alacsony árterek jellegzetes nyitó társulásai a **bokorfüzesek** (*Salicetum purpureae-triandrae*) a vízhez legközelebbi előfordulásban. Jellemző fajai a mandulalevelű fűz (*Salix triandra*) és a csigolya fűz (*Salix purpurea*), lágyszárú szintjében a fehér tippán (*Agrostis stolonifera*), a különböző kányafüvek (*Rorippa* sp.), lóromfélék (*Rumex* sp.). Valamivel magasabban a **fűz-nyár (puhafa) ligeterdők** (*Salicetum albae-fragilis*) helyezkednek el, amelyek változó szélességben szegélyezik a Tisza és a Hármaskörös mindkét partját, körülölelik a morotvákat, a hullámtéri réteket. Bennük leggyakrabban a fehér fűz (*Salix alba*) és a fehér nyár (*Populus alba*) dominál, sokhelyütt azonban nemesnyárasok veszik át a természetes társulásalkotók helyét. A ligeterdőket gyakran sűrű liánszövedékként szövik át (fátyoltársulást alkotva) a ligeti szőlő (*Vitis silvestris*), a vadkomló (*Humulus lupulus*) és a süntök (*Echinocystis lobata*), aljnövényzetében gyakori a hamvas szeder (*Rubus caesius*).

A gerinctelen fauna igen népes, különösen ott ahol az eredeti **keményfás ligeterdő** maradványaként a füzekkel és nyáakkal keveredve tölgyek is állnak. A gerincesek közül a leggazdagabb osztályt a madarak adják ezen a területen. Védett madarak tömegei fészkelnek itt, például fekete gólya (*Ciconia nigra*), bakcsó (*Nyctorax nyctorax*). A galériaerdők és a folyó határán gyakran a part meredeken szakad le a vízhez, remek fészkelő helyet kínálva ezzel a partifecskek (*Riparia riparia*), a gyurgyalagok (*Merops apiaster*) illetve a jégmadár számára (*Alcedo atthis*). Az emlős fajok közül külön kiemelendő a helyenként előforduló Európa sherte szigorúan védett vidra (*Lutra lutra*).

A puhafás ligeterdőkhez fajösszetételében hasonló, viszont keletkezését tekintve egészen más erdőtípus az ún. „**kubikerdő**”. Ezeket a gátak építéséhez kialakított anyagnyerő (kubik-) gödrök helyére szél- és hullámtörőnek telepítették (a mentetlen oldalon található) és itt a nyáakkal szemben a rözsetermelésre legalkalmasabb fehér fűz kerül túlsúlyba. Az áradások után bennük hosszabb-rövidebb ideig visszamaradó víz az erdőnek sajátos mikroklímát kölcsönöz, mely az élővilág összetételére is kihat. A védett növények közül a tiszaparti margitvirágnak (*Chrysanthemum parthenium*) és a debreceni tormának (*Armoracia macrocarpa*) legnagyobb termőhelyei ezeknek az erdőknek a szélein helyezkednek el.

Az odvas fák fészkelő helyül szolgálnak sok madár számára, találunk szürke légykapót (*Muscicapa striata*), kerti rozsdafarkút (*Phoenicurus phoenicurus*) és macskabaglyot (*Strix aluco*), de ragadozókat is, pl. egerészölyvet (*Buteo buteo*), vörös vércsét (*Falco tinnunculus*).

A ligeterdők mellett viszonylag jelentős terjedelműek a **hullámtéri nedves rétek**, amelynek növényzete a mikrodomborzatot követi. A mélyebb részeket az ún. savanyúfüves-, a magasabb térszíneket pedig az ecsetpázsitos (*Alopecurus pratensis*) rétek foglalják el.

A gyakori elöntések miatt állandó állatvilága nem túl gazdag, legnagyobb jelentősége ezeknek a területeknek akkor van ha a tavaszi madárvonulás és a zöldár levonulása egybeesik. Ilyenkor a mélyedésekben visszamaradó tocsogók körül a gémek, kis- és nagykovácsok, fekete gólyák (*Ciconia nigra*) nagy tömegben gyülekeznek.

Magasártér

A magasabb ártéri régiókban, ahol az elöntés már nem olyan gyakori és tartós, a klasszikus **tölgy-szil-kóris (keményfa) ligeterdők** (*Quercus-Ulmetum*) alkotnak társulást, sajnos a kistérségben a fent említett okokból ezen erdők területe rendkívül összezsugorodott. Lombkorona szintjében gyakori a vénic szil (*Ulmus laevis*), a mezei szil (*Ulmus minor*), a magyar kóris (*Fraxinus angustifolia* ssp. *hungarica*), a mezei juhar (*Acer campestre*) és a kocsányos tölgy (*Quercus robur*). Ezek a maradvány ligetek számos ritka lágyszárú refúgiumát is adják.

Szikesek

Az ártéri rétek a vízmentesítés után gyakran másodlagosan szikesedésnek indultak és így például cickafarkas szikes pusztává (*Achilleo-Festucetum pseudovinae*) alakult, vakszik foltjain seprőparéjjal (*Bassia sedoides*).

Homok területek

A homoki vegetáció is szinte teljesen visszaszorult a területen, helyenként lehet még találkozni homoki rozsnokgyeppel (*Brometum tectorum*), de a homokpusztagyepnek (*Festucetum vaginatae danubiale*) és a zárt homoki tölgyeseknek (*Convallaria-Quercetum roboris danubiale*) már csak a nyomai lelhetők fel.

Települések védett természeti értékei

A térség természetvédelmi területeinek kezelése két nemzeti park kezében van. Többségük a **Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzet** részeként a Hortobágyi Nemzeti Park felügyelete alatt áll, másik részük (pl. Körös-ártér) a **Körös-Maros Nemzeti Park** törzsterületét alkotja.

A kistérségben az alábbi településeken találhatóak védett természeti területek:

Cibakháza:

- **Cibakházi-Holt-Tisza (OJ*):** a folyószabályozási munkálatok során 1853-ban történt ún. „jenői-átmetszés” óta holtág ez az egykori Tisza meder a község határában. Mind a holtág, mind a Tisza település közeli ártere (a település területéből mintegy 140 ha) a Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzet részét képezi, mint természet közeli holtág, értékes folyóparti és mocsári élőhelyeket alkot a korábban említett társulásokkal.
- **Cibakházi Nagy-gyep (HJ*):** padkás szolonyec típusú szikespuszta-maradvány, amely mint reliktum, illetve tájképi elem jelent természeti értéket.

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

Cserkeszlő:

- **Nagy Fertő (OJ/el):** természetközeli mocsaras területként ex lege védeltséget élvez.
- **Aranyosi tölgyfák (HJ):** a községtől délre, attól mintegy 7 kilométerre található az aranyosi határrész a kistérség legmagasabban fekvő az Ős-Duna hordalékkúpján elterülő, zömmel homoktalajokkal borított része. Az itt található 11 darab kocsányos tölgyből (*Quercus robur*) álló liget a Tiszazug zárt homoki tölgyeseinek utolsó képviselői. A terület különleges értékénél fogva szerepel az országos védelemre, illetve átminősítésre tervezett területek listáján.

Csépa:

- **Tisza-ártér (OJ):** a település határához tartozó tiszai ártérszakasz (kb. 260 ha) a Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzet részét képezi, értékes folyóparti és mocsári élőhelyeket alkot a korábban említett társulásokkal.
- **Csépai-Fertő (HJ):** a településtől északra fekvő, mintegy 67 hektáros védett terület a felső-földi tanyákhoz vezető Nagy úton közelíthető meg. Lankás homokhátak között egy kis lejtésű deflációs mélyedésben helyezkedik el. A Duna-Tisza köze lúgos tavaival mutat rokonságot, vize nátrium-karbonátban gazdag, erősen lúgos (pH érték 11), a nyári csapadékszegény időszakban a kiszáradó fertő egyes részein **kivirágzik a sziksó**. Mélysége nem haladja meg az 1 métert, így egész területét növényzet borítja. Jellemző társulásai a nádas (*Scirpo-Phragmitetum phragmitetosum*), a zsiókás (*Bolboschoenetum maritimi continentale*), a száraz sziki rét (*Agrosti-Alopecuretum pratensis*), illetve a fűz-nyár ligeterdő maradványok. A Csépai-Fertő állatvilága is gazdag, a mocsári és nádi fészkelő madarak közül gyakori itt a **cigányréce** (*Aythya nyroca*), a **kis vöcsök** (*Podiceps ruficollis*) vagy a **törpegém** (*Ixobrychus minutus*), énekesek közül a **nádirigó** (*Acrocephalus arundinaceus*) vagy a **cserregő** és az **énekes nádiposzáta** (*Acrocephalus scirpaceus*, *A. palustris*). Fontos élőhely a fertő számos kételtű számára, gyakori pl. a **tűzhasú unka** (*Bombina bombina*). A terület különleges értékénél fogva szerepel az országos védelemre tervezett területek listáján.

Kunszentmárton:

- **Hármas-Körös hullámtere (OJ):** a település közigazgatási területéből 1.435 hektárnyi terület a **Körös-Maros Nemzeti Park** részeként országos védeltséget élvez, amelyen a korábban említett értékes ártéri társulások mindegyike megtalálható, az ott részletezet védett növény- és állatfajokkal.
- **Szikes tó (OJ/el*):** az Almássy major mellett elhelyezkedő szikes tó ex lege védeltséget élvez.

Nagyrév:

- **Tisza-ártér (OJ):** a település határához tartozó tiszai ártérszakasz (567 ha) a **Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzet** részét képezi, értékes folyóparti és mocsári élőhelyeket alkot a korábban említett társulásokkal és védett fajokkal.

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

Öcsöd:

- **Hármas-Körös hullámtere (OJ):** a település közigazgatási területének határán mintegy 1.175 hektár a **Körös-Maros Nemzeti Park** részeként országos védeltséget élvez, amelyen a korábban említett értékes ártéri társulások mindegyike megtalálható az ott részletezet védett növény- és állatfajokkal. Az ártér tájképileg is rendkívüli értéket képvisel.
- **Csukaházi Holt-Körös (HJ):** a holtág természetközeli állapotban maradt fenn, amelynek megtartása fontos feladat.
- **Kerekeszugi Holt-Körös (HJ):** a holtág természetközeli állapotban maradt fenn, amelynek megtartása fontos feladat.

Szelevény:

- **Hármas-Körös hullámtere (OJ):** a település közigazgatási területéből mintegy 423 hektár a **Körös-Maros Nemzeti Park** részeként országos védeltséget élvez, amelyen a korábban említett értékes ártéri társulások mindegyike megtalálható, az ott részletezet védett növény- és állatfajokkal. Az ártéri társulásokon kívül a magasabban fekvő szikesedő területeken változatos mikro-domborzatú és talajadottságú értékes szikes gyepek is találhatók itt.

Tiszainoka:

- **Tisza-ártér (OJ):** a település határához tartozó tiszai ártérszakasz (mintegy 117 ha) a Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzet részét képezi, értékes folyóparti és mocsári élőhelyeket alkot a korábban említett társulásokkal és védett fajokkal.
- **Szikes tó (OJ/el):** a településtől ÉK-re található kis kiterjedésű szikes élőhely ex lege védeltséget élvez.

Tizsakürt:

- **Tizsakürti Arborétum (OJ):** A település 59 hektáros arborétuma 1971 óta védett Tizsakürti Arborétum Természetvédelmi Terület néven, amelynek külön értéke, hogy a külföldről hozott egzotikus fák telepítésekor megtartották a térségre őshonosan jellemző, a tölgy-szil-köris ligeterdők maradványának tekinthető idős kocsányos tölgyeket, sugallva ezzel az egykori táj jellegét.
- **Tisza-ártér (OJ):** a település határához tartozó tiszai ártérszakasz (mintegy 200 ha) a **Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzet** részét képezi, értékes folyóparti és mocsári élőhelyeket alkot a korábban említett társulásokkal és védett fajokkal. A település határában további 10 hektáros terület szerepel a TK bővítési tervei között.
- **Tizsakürti Szigetmajor (OJ/el):** több mint 10 hektáros védelemre tervezett terület, ahol értékes mocsárrétek, illetve szikespuszta-maradványok találhatóak. Előbbiek a folyó egykori ősmédreiben, feltöltődött fattyúágaiban vagy a szabályozás előtti meder maradványaiban, utóbbiak az egykori hullámtér legmagasabb térszínein alakultak ki.

Tizsasas:

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

- **Tisza-ártér (OJ):** a település határához tartozó tiszai ártérszakasz a **Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzet** részét képezi, értékes folyóparti és mocsári élőhelyeket alkot a korábban említett társulásokkal és védett fajokkal.
- **Tiszasasi Láplegelő (OJ/el):** az ex lege védettséget élvező szikes terület a település közigazgatási területéből mintegy 520 hektáron terül el.

Martfű: Település melletti Tisza folyó

*OJ: országos jelentőségű, *el: ex lege, *HJ: helyi védettség alatt álló természeti értékek

(forrás: <http://www.tiszazugkisterseg.hu>)

A folyók szabdalta domborzat is eltérő a jellemzőnek gondolt alföldi sík vidéktől. A térségben számos holtág található – Tiszaug, Csépa, Cibakháza, Nagyrév, Öcsöd, Kunszentmárton és Szelevény határában. A helyenként nagy felületű náddal borított, de helyenként még nyílt vízzel is rendelkező szikes jellegű lápok költő- és élőhelyet biztosítanak számos nagy testű védett madárfajnak (kanalas géme, kócsag félék – Tiszakürt, Cserkeszőlő – Nagyfertő, Csépai fertő), kételtűeknek és a szikes élőhelyek növényvilágának. A rovarvilágból kiemelkedő jelentőségű a Tiszán és a Körösön is június vége felé nagy tömegben megjelenő, a kérész félék családjába tartozó tiszavirág. A térségben számos kunhalom is található. A térségben számos barokk stílusú katolikus templom található a XVIII. századból. Nagyrévnél a feltárt leletek kora bronzkori lakóhelyet jeleznek. Nagy hagyományai vannak a mezőgazdasági termelésnek, elsősorban a növénytermesztésnek (főliás zöldség), szőlészetnek. Míg Martfű az ipari termelés egyik térségi központja volt (Tisza Cipőgyár) és ma is ipari jellegét őrzi (Bunge Rt., Heineken Sörgyár). A tranzitforgalom a 44-es út mentén fekvő települések - a kereskedelem és a szolgáltatások - fejlődéséhez nagymértékben hozzájárul. A térség nagy jelentőségű termásvíz- bázissal rendelkezik és az erre épülő fürdőkkel (Cserkeszőlő, Martfű, Tiszaföldvár). A térség rendkívül kedvező adottságokkal rendelkezik a turizmus tekintetében.

2. 1. 3 A térség foglalkoztatottsági helyzete

A rendszerváltás után a nagy szocialista üzemek megszűntek vagy átalakultak a térségben, a létrejött tökehiányos mikro- és kisvállalkozások nem képesek felszívni a munkavállalókat. A térségben a szakképzett munkaerőből hiány mutatkozik, jellemző az aluliskolázottság és a nem versenyképes szakmával rendelkezők magas aránya. A hátrányos helyzetű csoportok körében magas a munkanélküliség (romák, nők). A munkáltatók hiánya és a bérek színvonala miatt magas az ingázók aránya. A szakképzés nem a megváltozott viszonyokat követi, nem versenyképes képzési palettát kínál, ezért a máshol szakmát tanulók már nem is térnek vissza a térségbe. Magas a térségben az inaktív, szociális segélyből élők száma.

A roma etnikum foglalkoztatottsági mutatói a legrosszabbak a térségben, ennek okai az alacsony iskolai végzettség, a hátrányos térségekbe történő koncentráció, a munkaerő-piaci diszkrimináció.

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

A munkakultúrára jellemző a munkaerő gyenge mobilitása és hagyománya. Ez elsősorban az idősebb korosztályra jellemző, a fiatalabb nemzedékek számára ez már nem jelent akkora problémát. A szakképzetlenség, illetve a nem versenyképes szakmák miatt más területen az aktív korú munkavállalók nem tudnak elhelyezkedni. Az új helyzethez történő alkalmazkodás, az új iránt tanúsított idegenkedés meglévő jegyek az idősebb korosztály részéről.

A térség jellemző szakmai csoportjai: a mezőgazdaságban dolgozók, a szolgáltatói szektorban dolgozók – elsősorban kisiparosok -, a könnyűiparban dolgozók, itt elsősorban a térségben nagy hagyományokkal rendelkező cipőkészítő üzemeket emelnénk ki, melyek kisüzemi formában számos településen működnek még, valamint kisebb varrodákat is ide sorolhatunk. Nehézipar a térségben nincs.

2. 1. 4 A térség helyzete a vállalkozások szempontjából

A térségre jellemző a mikro- és kisvállalkozások túlsúlya. A Kunszentmártoni kistérségben található a legkevesebb aktív vállalkozás a régióban, illetve Jász- Nagykun-Szolnok megyében. A vállalkozásokra jellemző a tőkehiány, amely nagyban korlátozza fejlesztési lehetőségeiket és foglalkoztatásban betöltött szerepüket. Az akcióterület tiszazugi részére a mezőgazdasági vállalkozások és a mezőgazdasági hagyományok túlsúlya jellemző, míg Martfűre az ipari hagyományok és a feldolgozóipar. A mezőgazdasági vállalkozások azonban nem foglalkoztatnak nagy létszámban munkavállalókat, inkább az időnyomok a jellemzőek. A térséget alapvetően elkerülik a nagybefektetők. Martfű ipari parkjában nincs megtelepedett cég, Kunszentmárton ipari parkjában jelenleg 2 cég működik, pedig elhelyezkedése kedvező logisztikai szempontból (44. főút, M5 közelsége, vasút). A szolgáltatási szektorban a térség elmaradottnak számít, egyrészt a szolgáltatások csak a városokban életképesek (több esetben csak a térségen kívüli nagyvárosokban: Szolnok, Kecskemét), a kis településeken, a kereslet alapján nem tudnak fennmaradni.

2. 1. 5 A térség demográfiai helyzete

A Tiszazugi Leader Egyesület területe 11 települést foglal magába, melyek közül 2 város. A térség lakossága 30,491 fő, a városokban élő lakosok száma 14808 fő. A térség lakossága az elmúlt 2 évben 2459 fővel csökkent, 2012 januári adatok alapján (forrás: KSH). A Tiszazug Jász- Nagykun- Solnok megye és az Észak- Alföldi régió legdélibb szegletében helyezkedik el a Tisza és a Körös folyók által határolt szegletben. Az alföldi falvak legfontosabb természeti erőforrása a termőföld. Hosszú ideig ez jelentette az itt élők egyetlen megélhetési forrását. A mezőgazdaság szerepe ma már nem kizárólagos, de még napjainkban is igen erőteljes. A kistérség területének 79%-a mezőgazdaságilag hasznosított terület, 69%-a szántó. A szántóföldi növénytermesztés legnagyobb részben a „hagyományos” növénykultúrákat, (őszi búzát, kukoricát, napraforgót) takar. A szántóföldi növénytermesztés mellett a kertészet (területaránya 0,2 %) térhódítása tovább tart, mivel a folyókkal körbevett, holtágakkal szabdaltnak térség területe nagyon kedvező feltételeket biztosít a kertészeti kultúrák (fűszerpaprika, paprika, uborka, karfiol, paradicsom, kínai kel) számára. A fóliás kertészet

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

terjedése is megfigyelhető. A lakosság körében nagy hagyományokra tekint vissza a szőlő- és gyümölcsstermesztés. A szőlőterületek 90 %-a a Cserkeszőlő, Tiszakürt és Csépa külterületén végighúzódnó sávban koncentrálódik. Az ágazat jelenleg válságos időket él át. A gyümölcs túlnyomó része a „kiskertekből” kerül ki, nehezítve ezzel a feldolgozóipar minőségi és mennyiségi igényeinek kielégítését. A térség gazdálkodási kultúrájában sosem volt kiemelt jelentősége az állattartásnak.

Fontos szerepe van továbbá a szabad munkaerő felszívásában a településeken működő kereskedelmi és mezőgazdasági szolgáltató telepeknek. A térség számottevő iparral nem rendelkezik, a legjelentősebb üzemeket Kunszentmártonban és Martfűn találjuk.

Az útvonal jó minőségű, áteresztőképességét az új M44-es gyorsforgalmi autópálya jelentősen javítani fogja. A másik kettő, a térséget észak-déli irányban átszelő 442. sz. (Szolnok-Kunszentmárton) és 45. sz. (Kunszentmárton-Hódmezővásárhely) főútvonalak a Magyarországról délre fekvő országokba történő áruszállítást teszik lehetővé.

A Tiszazug népessége az 1900-as évek mezőgazdasági gépesítése óta csökken. Ezt a folyamatot az 1960 utáni ipartelepítési politika tudta megállítani, mivel sok munkahelyet és képzett munkaerőt igénylő munkahelyek teremtettek. Az elmúlt 100 évben a térség népessége jelentős változásokon ment keresztül, mely érintette annak nagyságát, korösszetételét, tényleges és természetes szaporodását, az iskolázottságot és a foglalkoztatási szerkezetet egyaránt. A térség jelenlegi gazdasága alapvetően a mezőgazdaságra és feldolgozóiparra, illetve az idegenforgalomra épül. Az ágazatokat tekintve elsősorban a mezőgazdasági termékek előállítására, a műanyagipar, a textil- és bőripar, valamint a falusi és gyógyturizmus, illetve a szolgáltatások jellemzők.

A térségre az elmúlt évek statisztikai alapján a népességfogyás jellemző. A korösszetétel megváltozása következtében a térség öregedő képet mutat. Általánosan jellemző a fiatalok elvándorlása a környező nagyobb városokba, illetve Budapestre. A Tiszazugba az elmúlt években, nagy számban vándorolnak be inaktív, elszegényedett családok, elsősorban romák.

A kistérség állandó lakossága jelenleg is csökken, ezt igazolják a fenti adatsorok. Különösen nagymértékű népességcsökkenés figyelhető meg a kistérségi központ, Kunszentmárton

(-2,15 %) esetében. Jelentősebb népességnövekedést egyedül Cibakházán találunk, amit a bevándorlók magas száma magyaráz. A térség településeire Cserkeszőlő kivételével, általában alacsony iskolai végzettségű kritikus szociális helyzetben lévő középkorú, vagy idősebb bevándorlók érkeznek. Ez a bevándorlási tendencia (amíg az ingatlanárak a mostani alacsony szinten maradnak), a jövőben várhatóan erősödik, tovább rontva a jelenlegi előregedett korstruktúrát.

További probléma, hogy a kistérségi fiatalok jelentős része a fővárosba vagy a környező megyeszékhelyekre költözik.

A népesség csökkenés másik okozója a természetes fogyás, azaz az élve születések és halálozások közötti negatív viszony. Kistérségi szinten elmondható, hogy a legtöbb településen közel kétszerese a halálozás az élve születésnek. Az alacsony és egyre csökkenő

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

gyermeklétszám a fiatalok elvándorlásával, a kései gyermekvállalással és a gyermekvállalási kedv csökkenésével egyértelműen indokolható.

A kistérségben lakó roma népesség aránya településenként változatos képet mutat. Míg Cserkeszőlőben, Tiszasason, Nagyréven a becsült érték 0% addig Csépan, Öcsödön, Cibakházán, Kunszentmárton, Tiszainoka 20%-körüli az arányuk. Ez az arányszám várhatóan tovább fog emelkedni

2. 1. 6 A térség infrastrukturális adottságai

A térségben az alapvető infrastrukturális ellátottság megtalálható. A közlekedés szempontjából, megközelíthetőség szempontjából azonban nem megfelelő. A szálláshelyek és vendéglátóhelyek hiánya jellemző. Az egyéb szolgáltatásokhoz kapcsolódó infrastruktúra is hiányos, mint pl.: bankok, szabadidős infrastruktúra, közösségi házak, - terek.

2. 2 A LEADER Helyi Akciócsoport és a helyi partnerség

A Helyi Akciócsoportunk kiemelt fontossággal kezelte a megalakulásunktól kezdve a partnerség kezelését, és annak fejlesztését. A Helyi Akciócsoport összetétele is bizonyítja, hogy minden szektor képviselteti magát, akik részt kívántak venni a LEADER program céljainak megvalósításában. A Tiszazugi Leader HACS 39 tagból áll, 11 önkormányzat, 11 civil szervezet, és 17 vállalkozói részvétellel. A felülvizsgálat során megtartott fórumok és értekezletek ismételten a helyi összefogás hiányára világítottak rá. Ugyanakkor minden résztvevő és hozzászóló csak az összefogásban látja a felemelkedéshez vezető utat. Akciócsoportunk továbbra is az alapvető feladatának, küldetésének tekinti a térség szereplőinek célirányos összefogásának kialakítását és létrejöttét. Tervezői csoport értekezletek alkalmával első lépésként fogalmazódott meg, hogy a települések, és itt elsősorban az önkormányzatok nyissanak egymásfelé, nem az a célra vezető, ha minden település a település határig gondolkodik és saját haszonszerzés a cél, hanem ha a Tiszazugban lévő összes település együttműködik és tevékenykedik, hiszen a cél közös. Akciócsoportunk minden lehetőséget megragad a partnerség kialakítására és fenntartására, kiemelt fontosságú a nyilvánossági lépésekre, mint pl.: lakossági fórumok, aktuális információk megjelentetése írott sajtóban és térségi tv-ben, honlap napi szintű frissítése, rendszeres ügyfélszolgálati tevékenység, rendszeres kapcsolattartás pályázókkal és pályázni vágyókkal, napi szintű kapcsolattartás a Kistérségi Társulással, a Települések Szövetségével, Iparkamarával, Falugazdással és a települési önkormányzatokkal.

2. 3 A LEADER megvalósítás során elért eredmények áttekintése

A Tiszazugi LEADER Akciócsoport területéről az első körös III. tengely négy jogcímre 32 pályázat érkezett benyújtási határidőn belül. A 32 beérkezett pályázatból 6 pályázat került elutasításra, 26 db pályázat pedig támogatásban részesült. A Tiszazugi LEADER Helyi Akciócsoport településein így a Mikrovállalkozások fejlesztésére, 11 vállalkozó benyújtott kérelme alapján 145. 364 065 Ft, Turisztikai tevékenységek ösztönzésére 4 benyújtott kérelemre 67. 208 003 Ft, Falumegújítás és fejlesztésre 7

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

támogatásban részesült kérelemre 116. 868195 Ft, valamint Vidéki örökség megőrzésére 4 támogatott kérelemre: 123. 868 195 Ft támogatást vehetnek igénybe a nyertes pályázók. A négy jogcím 26 nyertes támogatási kérelmére a Tiszazugi LEADER Helyi Akciócsoport térségében összesen: 453. 308 458 Ft támogatás kerül kiosztásra.

II. körben meghirdetett III.tengely jogcímeire összesen a Tiszazugi LEADER területén 389 826 € azaz 122 631 463 Ft forrás került lekötésre. Falumegújítás és fejlesztésre 1 db támogatási kérelemre 9 660 430 Ft, Mikrovállalkozások fejlesztésére 5db nyertes támogatási kérelemre 20 567 466 Ft valamint Turisztikai tevékenységek ösztönzésére pedig 3 db támogatási kérelem esetében 78 124 240 Ft került támogatásra.

III. álaunk meghirdetett körben a III.tengelyes jogcímek esetében két jogcím már támogatási határozattal lezárt, ezek a Mikrovállalkozások fejlesztése és a Turisztikai tevékenységek ösztönzése. A két jogcím által 8 645 050 Ft a Mikrovállalkozások fejlesztésére és 34 565 751 Ft a Turisztikai tevékenységek ösztönzésére került lekötésre.

A HVS felülvizsgálat időszaka alatt a Falumegújítás és fejlesztésre valamint a Vidéki örökség megőrzésére benyújtott kérelmek esetében a támogató határozatok jóváhagyása folyamatban van.

A Tiszazugi LEADER Akciócsoport az MVH előzetes támogatási listája alapján a döntés végső kialakítása során arra törekedett, hogy a gazdasági válság hatására a fennmaradással küzdő kisvállalkozóknak tudjon minél több támogatás nyújtani. Illetve a döntés során figyelembe vettük azokat a szempontokat a támogatási kérelmek esetében, amelyek új munkaerő felvételével járnak. Így a közeljövőben ezekből a támogatási forrásokból a hátrányos helyzetű településeinken új munkahelyek jönnek létre.

A nyertes pályázati elképzelések megvalósulásával a térségben több vállalkozó tud pályázati forrásból új, modernebb eszközöket vásárolni, amivel a magasabb színvonalú elvárásoknak tudnak megfelelni, így biztosítva vállalkozásaik számára a piacon maradási. Egy- két üzlet megújuló belső térrel várja majd a vásárlókat, megújul 3 templomunk (Csépa, Öcsöd és Tizsakürt), sportpálya (Csépa), régi rossz állapotú buszmegálló (Tiszainoka) kerülnek felújításra, idősek klubja épületének (Tiszainoka) renoválása és korszerűsítésére kerülhet sor, bővülnek turisztikai szálláshelyeink (Nagyrév, Cserkeszlő) amellyel még jobban kihasználhatjuk a térségünk adottságait.

Az elnyert Uniós források lehetőséget nyújthatnak a gazdasági válságból való kilábalásra, de mindenképpen anyagi háttérrel biztosítanak elképzeléseik, ötleteik megvalósításához.

A IV –es tengely keretén belül meghirdetett 7 célterületből 5-re érkezett támogatási kérelem, ezek a következők:

1. Közösségi célú fejlesztés - Általános Iskolás korú gyermekek felügyelete, foglalkoztatása iskolaszüneti időszakban
3 db beérkezett kérelem **11 085 507 Ft** összegben.
2. Vállalkozás alapú fejlesztés- Vállalkozások marketing tevékenységeinek ösztönzése, támogatása;
2db beérkezett kérelem **2 356 640 Ft** összegben.

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

3. Képzés- Helyi foglalkoztatási igényekhez igazodó nyelvi és informatikai képzési programok szervezése
1 db beérkezett kérelem **4 998 878 Ft** összegben.
4. Térségen belüli együttműködés - Komplex térségi turisztikai szolgáltatások fejlesztése
1 db beérkezett kérelem **3 150 000 Ft** összegben.
5. Rendezvény - Térségi fesztiválok és rendezvények támogatása
8 db beérkezett   2 db elutasított kérelem **18 578 141 Ft** összegben.

IV tengely II.körében 9 célterület kerültek meghirdetésre ,melyből 7 célterületre érkezett támogatási kérelem. A benyújtott kérelmek közül az alábbiak kerültek támogatásra:

1. Vállalkozás alapú fejlesztés- A Tiszazugi LEADER HACS térségében vállalkozások versenyképességének ösztönzése

3 db beérkezett kérelem **19 258 743 Ft** összegben.
2. Vállalkozás alapú fejlesztés- A Tiszazugi lakosság egészséges életmódra nevelése hagyományos termékekkel.

1db beérkezett kérelem **2 500 000 Ft** összegben
3. Közösségi célú fejlesztés- Pályaorientációs tanácsadás pályaválasztás előtt álló fiatalok szakma választása, munkanélküliek munkához segítése

3 db beérkezett kérelem **4 915 695 Ft** összegben
4. Közösségi célú fejlesztés - A Tiszazugi LEADER HACS területén információs táblák beszerzése, kihelyezése

2 db beérkezett kérelem **2 418 137 Ft** összegben
5. Közösségi célú fejlesztés – Nyári iskolaszüneti időszakban általános iskolás gyermekek foglalkoztatása és felügyelete

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

4 db beérkezett kérelem

6 541 346 Ft összegben.

6. Képzés – Helyi igényeken alapuló szakmai kompetenciákat fejlesztő képzések lebonyolítása a térség pozitívabb idegenforgalmi megítélése érdekében

1 db beérkezett kérelem

2 926 027 Ft összegben.

7. Rendezvény – Hagyományörző és hagyomány teremtő helyi sajátosságok bemutatását szolgáló rendezvények

7 db beérkezett kérelem

14 355 774 Ft összegben

2. 4 A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia felülvizsgálatának indokoltsága

Az egyedi arculatokkal rendelkező település-együttesből álló Tiszazugi LEADER Helyi Akciócsoport legfőbb küldetése, hogy dinamikus fejlődésnek induljon a térség. Ehhez kisebb léptékű, sokrétű és nagyszámú fejlesztések szorgalmazására, a természeti értékek megőrzésére és fenntartható fejlődésének biztosítására van szükség. Az oktatás, képzés, kommunikáció, információáramlás, együttműködés típusú projektek elsődlegessége mellett megvalósuljon a társadalmi-gazdasági felzárkózás, az infrastrukturális hiányok pótlása, mely folyamatában a térség vonzóvá és élhetővé válhat a lakosság számára. Vonzóvá és nyereséggel kecsegtetővé válhat a befektetők számára, vonzóvá és számos igényt kielégítővé válik az ide látogató turisták számára.

2. 5 SWOT elemzés

A térség legfontosabb problémája a munkanélküliség. A mezőgazdasági termelés megléte mellett az ehhez kapcsolódó feldolgozóipar hiánya. Jellemző a szakképzett munkaerő hiánya (elvándorlás és a nem versenyképes szakmával rendelkezők miatt), a szakképzés jellege nem az aktuális munkaerő piaci igényekre reagál. Inaktív, elsősorban roma népesség növekvő aránya. A térség elhelyezkedését tekintve peremhelyzetben van. A szolgáltatások elérhetősége nem megfelelő, a kkv-k tőkehiánnyal rendelkeznek, sok a kényszervállalkozás. Hiányzik a térségmarketing, a webes megjelenés nem jellemző. Az árvizek (Körös, Tisza) állandó fenyegetést jelentenek.

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

Legfontosabb lehetőség: Munkahelyteremtő beruházások betelepüléséhez szükséges infrastruktúra megteremtése. A tőkeellátottság növelése, támogatási koncepciók kidolgozása. Összehangolt turisztikai szolgáltatások, programok kidolgozása. Meglévő termál-, gyógyvízkincs, természetes vizek (Körös, Tisza, holtágak). Földrajzi, természetes adottságok kihasználása. Szakképzés javítása, a piac igényeinek megfelelő szakmák oktatása, a színvonal javítása, versenyképes szakmák, együttműködés a legnagyobb foglalkoztatókkal, jelentős vállalkozásokkal, potenciálisan letelepedő cégekkel. Meglévő mezőgazdasági hagyományok kihasználása (bor, kertészet).

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

ERŐSSÉGEK

- Alföldi centrális földrajzi fekvés kelet nyugati tranzitszerep
- Viszonylag érintetlen természeti környezet
- Változatos mezőgazdasági adottságok, tájhoz kötődő agrártermékek
- Mozaikos tájszerkezet
- Tisza, Körös ökoturizmus bázisa
- Kedvező éghajlati, és vízi adottságok, folyóvizek, holtágak
- Gazdag termál- és gyógyvízkincs
- Sokszínű kulturális örökség
- Rangos, hagyományörző rendezvények
- Jelentős számú, alkalmazkodni képes humán erőforrás
- Térségben, illetve közvetlen közelében középiskola és főiskola is működik
- Kistérségben több arborétum is működik, melyek a turizmus fő kiindulási pontját képezhetik
- Gazdag természeti- épített- és kultúrtörténeti értékek

GYENGESÉGEK

- Gyorsforgalmi közúti elérhetőség hiánya
- A közúthálózat kedvezőtlen állapota
- A magasabb kategóriájú szálláshelyek alacsony száma
- Rövid turisztikai szezon
- Saját erő hiánya
- Marketing tevékenység, összehangolatlansága
- Komplex turisztikai termékek hiánya
- Települési környezet állapota, elöregedése
- Turisztikai infrastrukturális háttér fejletlensége
- Települések együttműködése összehangolatlansága
- Gazdag természeti és épített környezet erőforrásainak kihasználatlansága
- Nagyon magas a munkaképes korúak munkanélküliségi rátája

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

LEHETŐSÉGEK

- Az EU-s és hazai források kihasználása pályázati aktivitás növekedése,
- A turizmusban rejlő lehetőségek kiaknázásához nélkülözhetetlen műszaki infrastruktúra fejlesztése
- Magas munkaerő kapacitás
- Helyben megtermelt gyümölcs és zöldség itt kerüljön feldolgozásra
- Helyben megtermelt gyümölcs és zöldség itt kerüljön feldolgozásra
- Együttműködések erősödése
- Egészségturisztikai szolgáltatások iránti igények növekedése
- Településeken átnyúló turisztikai folyosók kialakítása
- Két-három napos, 1hetes utak , turisztikai programok kialakítása
- Az Alföld márkanévvé válása
- A Kistérség integrált fejlesztési programjának megvalósítása
- Helyi termékek menedzselésének lehetősége helyi rendezvények alkalmával
- Új pályázati lehetőségek és források megjelenése

VESZÉLYEK

- A környezeti és a közlekedési problémák megoldásának időbeli kitolódása
- Árvíz- és belvízveszély magas kockázata
- Nem várt helyi és globális események környezeti katasztrófák negatív hatásai
- Turisztikai vállalkozások számának csökkenése
- Kedvezőtlen társadalmi és gazdasági folyamatok térnyerése
- Általános tökehiány
- Jól képzett szakemberek elvándorlása, magas a képzetlen munkanélküliek száma
- munkanélküliség fokozódása, a szociális válság elmélyülése
- A belföldi turizmus visszaesése
- Szomszédos térségek eredményesebb részvétele a turisztikai piacon
- Beutazó turizmus gyengülése
- Természeti és épített környezet állapotának romlása, potenciális tőkéjének kihasználatlansága
- Nem szakszerű menedzselés a helyi termékek piacának önfenntartását ellehetetlenítik,és működésképtelenné válhat a rendszer

3. Helyi Vidékfejlesztési Stratégia

3.1 A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia jövőképe

Az ipar háttérbe szorulásával, az alternatív piacok keresésével és kialakításával nyílik számunkra lehetőség a kiemelkedésből. A térség gazdaságának újraszerveződése folyamatban van, fő irány vonala a turizmus és az erre épülő gazdaság lesz a meghatározó. Természetesen az egészséges egyensúlyt és szinergiát meg kell teremteni a turizmus, mint ipar, illetve a gazdaság, mint az ebből profitáló terület aránya között.

A Tiszazug kistérség és a tervezési területen elhelyezkedő 11 település helyzete a fejlesztési lehetőségek tekintetében jónak mondható. A térség gazdag természeti és épített környezeti értékkel rendelkezik, melynek kiaknázása mindannyiunk közös érdeke és feladata. A térség igen jelentős kulturális hagyományokkal rendelkező népcsoportokat foglal össze. A helyi vidékfejlesztési stratégia végrehajtása következtében a térség kulturális, természeti és gazdasági potenciálja növekedni fog, amely az egész térség felemelkedését hozza magával. A Tiszazug kistérség fő fejlesztési vonalait a természeti értékek illetve a kulturális hagyományok jelölik ki.

A turizmus potenciálja 2013-ra a véghez vitt fejlesztések következtében nagymértékben növekedni fog, helyi adottságok teljes körű kihasználásával, a régió kiemelkedő célpontja lesz az idelátogató turisták számára. A megvalósított elképzelések következtében az eddig korlátozottan rendelkezésre álló szálláshelyek megfelelő számban és minőségben állnak majd rendelkezésre. Természetesen az térségben található természeti és épített környezet állapota nagymértékben javulni fog, hiszen a versenyképes turisztika alapja az egészséges környezet. Az ilyen módon beáramló plusz tőke nagymértékben fogja javítani főként a kisvállalkozások helyzetét, hiszen rendelkezésre fog állni az az alap, amely a vendéglátásra épülő szolgáltatások kialakításához nélkülözhetetlen.

Térségünkben nagy hagyományai vannak a helyi termékeknek, melyek megfelelő turistaszám esetén kiugrási lehetőséget biztosítanak a helyiek számára. A helyi termékek előállításában helyi vállalkozók és kistermelők játszanak szerepet, mellyel tovább öregbítik a térség hagyományait.

Munkahelyek száma növekedni fog és ezáltal, a jelenleg segélyen és létminimum közelében élők lehetőségei növekedni és az államtól való anyagi függetlensége csökkenni fog. Ennek következtében, főként helyi munkavállalók helyzete fog javulni. A helyi munkavállalók aktív részesei lesznek az integrált vidékfejlesztési politikának, hiszen a helyben élő és dolgozó lakosság fogja alakítani és fejleszteni környezetét, amely a megélhetésének az alapján képezi. A helyben élők érdekelték lesznek a térség felemelkedésének az elérésében.

A térség megújuló energiaforrásainak kiaknázása szintén hozzájárul az élhető és tisztább környezetért, mely hosszú távon anyagi megtakarítással jár a térségnek és az államnak egyaránt.

A környező települések integrációs együttműködése szorosabbá válik, mellyel a céltudatos és előre mutató fejlesztések illetve a megvalósítás során felmerülő problémák megoldása könnyebbé válik. A települések önkormányzatai kihasználva a helyi adottságokat és az összehangolt munkájának köszönhetően a turisták számára több napos programokat

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

biztosítanak, mellyel növelhető az eltöltött vendégéjszakák száma, a tőke beáramlása ezáltal nagyobbá és folyamatosabbá válik. Lehetővé válik a turizmusra épülő gazdaság kialakítása, amely nem csak a helyi piacokra termelne, hanem országos piaccal menedzselné a térséget.

A HVS-ben foglalt fejlesztési célok megvalósulásával egy komplex, jól működő és a 21. század által támasztott kihívásokra azonnal és jól reagáló rendszer kiépülése valósul meg. Ez a komplex rendszer egyszerre ötvözi a helyi adottságok és igények párhuzamának közelítését a munkahelyek teremtésével és a környezet megóvásával. Illetve a turizmus által gerjesztett vállalkozói munkakedv növekedését (vendéglátás, kis ipari tevékenységek) a munkanélküliség elleni törekvésben.

Jövőbeni fő cél az, hogy 2013-ra Tiszazug Leader HACS térség elinduljon a fejlődés útján és 2020-ra Magyarország egyik legdinamikusabban fejlődő térsége legyen. Ahol emelkedik az életszínvonal, és javul az életminőség, ahol több a munkahely, magasabbak a jövedelmek, versenyképes tudású emberek és versenyképes vállalkozások növekvő teljesítménye gyarapodó jövedelmet biztosít, és célzott méltányos támogatások nyújtanak segítséget a nehéz helyzetben lévőknek, ahol biztonságos, tiszta és jó minőségű a lakókörnyezet, egészségesebb és hosszabb az élet.

A regionális fejlesztéseknek a helyi szükségletekből kiindulva és az országos szintű fejlesztéspolitikai stratégiával összhangban álló intézkedésekkel kell biztosítani az adott térség, régió felemelkedését. Az országos, a regionális és a helyi szintű tervezésnek tehát egymásra építve szolgálnia kell a stratégiai célok teljesülését.

A gazdasági növekedésben betöltött fontos szerepük miatt különös figyelmet kell fordítani a kis- és középvállalkozások fejlesztésére, hiszen ez a szektor alkalmazza a munkaerő legnagyobb részét, fontos forrása a jövedelemtermelésnek, és hozzájárul gazdasági verseny erősödéséhez. Csak a tudásalapú gazdaság és társadalom kiépítése biztosíthatja a tartós helytállást a globális versenyben, ezért az oktatás és képzési rendszereknek alkalmazkodniuk kell a munkaerő-piaci igényekhez, ami e rendszerek tartalmi és szervezeti fejlesztését igényli.

A Tiszazugi Leader Helyi Akció csoport települései részére a kitörés és a fejlődés útjára lépés csak összefogással lehet elérni. A sikeres programokhoz a jó kezdeményezéseken és a szükséges pénzen túl a települések hatékony együttműködésére van szükség.

A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia időszakos, 2013-as felülvizsgálata indokolt, hiszen a megváltozott társadalmi és gazdasági folyamatokra megfelelő válaszokat kell megfogalmaznunk, illetve aktualizálás szükséges. A felülvizsgálat során fontos a lakosságból kikerülő potenciális, projekteket megvalósító ügyfelek tájékoztatása, így a nyilvánosság biztosítása. A nyilvánosságot a fórumok tartásával, hirdetésekkel, a Tiszazugi Leader Egyesület honlap folyamatos frissítésével, valamint személyes megbeszélésekkel, konzultációkkal biztosítjuk. A felülvizsgálat során a bekövetkezett, illetve egyre mélyülő negatív hatásokat foglaltunk meg illetve megoldási lehetőségeit vizsgáltuk meg új pályázati lehetőségek kidolgozásával. A felülvizsgálati folyamat eredményeként egy egységes, a térség társadalmi, gazdasági és természeti lehetőségeire támaszkodó, komplett megoldásokra tartalmazó anyag került kialakításra. Fő célkitűzés, hogy a lakosság magasabb szintű megélhetéséhez és a térség felzárkóztatásához segítséget nyújtsunk. A célkitűzések részletezését a következő fejezet tartalmazza. Fontos a megújuló erőforrások használata, a

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

meg nem újuló erőforrások tudatos és takarékos felhasználása és a környezet kímélése a támogatható tevékenységeken keresztül.

A biodiverzitás fenntartása közös érdekünk, melyet elsősorban a környezetkímélő tevékenységek ösztönzésével érhetjük el, hiszen így az természeti értékek megőrzéséhez járulunk hozzá. Rendkívül fontos, hogy a megoldási javaslatok és konkrét lépések a térség eltartóképességét vegye figyelembe.

3. 2 A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia kapcsolódása a térség szükségleteihez

A Tiszazugi Leader Helyi Akciócsoport 11 települést ölel fel, 10 település a Kunszentmártoni Kistérség területén (Cibakháza, Csépa, Cserkeszőlő, Kunszentmárton, Nagyrév, Öcsöd, Szelevény, Tiszainoka, Tizsakürt, Tizsasas), 1 település a Szolnoki Kistérség területén helyezkedik el, ez a település Martfű. A 2011 óta bekövetkezett gazdasági-társadalmi változások negatívan befolyásolták az egyébként is hátrányos helyzetben lévő települések lakosságát. A reszesszió hatása megmutatkozik a lakosság egyre nagyobb mértékű eladósodásán, a növekvő munkanélküliségen, melyet még tovább súlyosbít az elvándorlás folyamatosan növekvő aránya és az előregedés.

A Tiszazugi kistérség székhelyén tartott HVS felülvizsgálati fórumok alkalmával lehetőségünk nyílt a térségben élő lakosság valódi igényinek megismerésére és felmérésére is. A visszaérkező projektgyűjtő adatlapok kiértékelése után lehetővé válik a Intézkedési TERV kidolgozása. A kiértékelte adatlapok alapján az ÚMVP IV. tengely Leader vállalkozási és közösségi célú fejlesztésekre is érkezett megvalósításra érdemes javaslat.

Az vállalkozások, civil szervezetek és önkormányzatok által régóta megvalósításra váró fejlesztések, eszközbeszerzések, településkép javító beruházások is szerepelnek. Valamint kiemelt fontosságú feladatnak érzik az önkormányzatok, hogy a költséghatékony és költség megtakarító megújuló energia hasznosítása, amellyel a közintézmények közüzemi számláit jelentős mértékben csökkenteni tudnák, és hasznosabb célokra lenne fordítható. Másrészt pedig a turisztikai célok megvalósulását elősegítő fejlesztések (turistautak) szerepelnek.

Fontos feladat a helyi kisvállalkozások helyzetének javítása, melyhez a fórumokon szereplő megjelent vállalkozók érdemben is hozzájárultak projektötletek benyújtásával. A vállalkozások főként az általuk végzett tevékenységekhez köthető elavult, gazdaságtalanul üzemelő eszközök lecserélését kívánják elérni támogatások révén. Jelentős igény továbbá az induló vállalkozások támogatása is. Turisztikai szempontból a szálláshelyek kialakítása és turisztikai szolgáltatások nyújtása szintén igényként jelentkezik. A mezőgazdasági termelés és értékteremtő beruházások támogatása szintén fontos feladat.

A térségben fontos feladat a kiszámítható és tervezhető gazdálkodás, mely a vállalkozások számára elengedhetetlen feltétel. A térségben tevékenységeiket végző vállalkozások régi igénye a helyi piacok kialakítása és fejlesztése, mellyel a térségben megtermelt cikkek értékesítését segítik elő. Szintén fontos szempont a helyi vállalkozók

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

tevékenységi köreihez kapcsolódó munkához jutattása, mely az intézkedési tervekben megjelenik.

2011.-ben beérkezett projektötletek az alábbiak voltak jogcímenként:

III. tengely – Turisztika:

- Tiszazugi bronzkori kultúrát bemutatóház kialakítása
- Turisztikai szálláshely kialakítás
- Szabadidős park és többfunkciós csónakázó tó kialakítása
- Vadászturisztika fejlesztésén belül fácán nevelőtelep fejlesztése

Falufejlesztés:

- Település közintézmények felújítása,
- Településkép javítását szolgáló építési munkálatok
- Települési sportlétesítmények felújítása, vizes blokk kialakítása
- Közintézmények energetikai korszerűsítése (megújuló energia)
- Megújuló energia hasznosítása pellet - brikett gyártás megvalósítása útján
- Helyi termékek (pl.: aszalt gyümölcsök) előállítására szolgáló üzem kialakítása
- Központi piactér építése
- Alacsony végzettségű helyi lakosok foglalkoztatása érdekében üzem létrehozása

Mikrovállalkozás:

- Kunszentmártoni Tanüzem rehabilitációja.
- Helyi termékek (pl.: aszalt gyümölcsök) előállítására szolgáló épület létrehozása, és ehhez szükséges eszközök beszerzése
- Bio brikettáló üzem létrehozása
- Passzívház létrehozása munkahely teremtés megvalósításával, és ehhez kapcsolódó eszköz beszerzés
- Vezetés technikai tanpálya kialakítása
- Vállalkozások székhelyének felújítása
- Helyi termékkínálat bővítése, és forgalmazásához szükséges eszköz beszerzés

IV. tengely:

HACS térség területén felmérés készítése, milyen szakemberekből van hiány és mire lenne igény. A Szakképző Intézmények ilyen irányú képzéseket indíthatnának, hogy célirányosan neveljenek ki diákokat olyan szakmákra, amelynek elhelyezkedési lehetősége van és nem pedig képzett munkanélkülieket (egyirányú képzésekkel egy szakmából túlképzés van).

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

Képzés - falusi szálláshelyadó, falusi vendéglátó
- idegen nyelvi képzés

Turisztikai marketing tevékenység- kiadványkészítés turisztikai látványosságokról.

Összefogás a Tiszazug turisztikai fejlődéséért Térségen belüli együttműködéssel a HACS területén lévő települések összefogásával.

Hagyományőrző tevékenységek, mesterségek, termékek és helyi sajátosságok bemutatását szolgáló rendezvények

Egészségre nevelés”- rendszeresen megjelenő kiadvány készítése

HACS szintű egységes információs tábla, kialakítása, készítése

Martfű- Tiszakürt Tisza gát útburkolattal való ellátásának tervezése

Kerékpár úttervezés

Munkahely megtartását és vállalási képességet célzó kommunikációs tréning

Közösségi célú nyári foglalkoztató (iskolai táboroztatás, hagyományőrző táboroztatás (baranta)

Turisztikai rendezvények által hagyományos falusi tevékenységek bemutatása

HACS szintű egységes PR anyag elkészítése – reklámfilm a térség népszerűsítésére

Csapadékvíz és belvíz elvezetési tervek készítése

2013-ban az alábbi megoszlás szerint érkezett be projektötlet:

IV. tengely – Vállalkozási célú: 43 db

Vállalkozási célú fejlesztéseknél elsősorban vállalkozások székhelyének felújítására, eszköz – és gépbeszerzésre, korszerűsítésre, megújuló energia hasznosítás.

IV. tengely – Közösségi célú: 16 db

Egyesületek, Nonprofit Szervezetek egészséges életmód kialakítására, és megőrzésére irányuló rendezvények, civil szervezetek székhely felújítására, eszközök beszerzésére, környezetvédelemre való felhíváshoz kapcsolódó eszközbeszerzésre, gyermekfoglalkoztatásokra, helyi termékbemutatókra, szakmai kompetenciákat erősítő képzésekre.

III.tengelyre jogcímeire besorolható beérkezett projektötlet: 29 db

(egyéb LEADER-ben nem érvényesíthető projektötletek)

Összesen: 88 db

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

Egyéb a térséget érintő fejlesztési stratégiák:

- Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Turizmusfejlesztési Stratégiai Program / 2007-2013 /
- Kunszentmártoni Kistérség Környezetvédelmi Programja /2009-2014/
- Jász Nagy-Kun –Szolnok Megyei Területfejlesztési Konceptió 2010.
- Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területfejlesztési Stratégiai Program /2010-2013/
- Az Észak –Alföldi Stratégiai Régió Programja /2007-2013/
- Tisza Stratégia megalapozása /2010/

3. 3 A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia fő célkitűzései

2011-es felülvizsgálat során meghatározott és a 2013 –as felülvizsgálat során aktualizált célkitűzések:

1. Célkitűzés: Munkanélküliség kezelése a Tiszazugban, munkahely megtartás, munkahely teremtés, tartós munkanélküliek bevezetése a munka világába; Tiszazugi HACS térség vállalkozásainak fejlesztése

A Tiszazugi kistérség és települései a leghátrányosabb helyzetű területek közé tartozik. Hatalmas probléma az itt élő emberek rossz szociális helyzete és a munkaképes emberek kilátástalansága. Az emberek életszínvonalát elsősorban a munkahelyek teremtésével és a csökkenő segélyezések számával lehet tartósan növelni. A térség turisztikai kínálatának növelésével és az erre épülő ipari tevékenységek számának növelésével új munkahelyek kialakítása válik lehetővé. Kiemelt szempont, hogy a térségben élő lakosságból kerüljenek ki a projektekből megvalósuló új munkahelyek betöltésére kerülő személyek. A képzésekkel lehetőség nyílik a munkaerőpiaci változásokhoz történő alkalmazkodás, mely szintén elősegíti az elhelyezkedést. Induló és működő vállalkozási tevékenységek és szolgáltatások kialakítása, fejlesztése, infrastrukturális tevékenység, tevékenységhez köthető eszköz és gépbeszerzés, építési tevékenység és kapcsolódó bemutató rendezvények, képzések tartása valamint kapcsolódó marketing tevékenység. Támogatás vehető igénybe mezőgazdasági termelők részére mezőgazdasági gépek, eszközök, berendezések beszerzésére, valamint a mezőgazdasági tevékenységükhöz kapcsolódó gazdasági épületek építésére, felújítására.

2. Célkitűzés: Turisztikai kínálat növelése; Tiszazugi HACS térség turisztikai fejlesztése

Fő feladat a térség természeti és épített környezetének állapotának fenntartása és javítása. A helyi adottságokhoz legjobban illő turisztikai kínálati stratégiát kell megfogalmazni és kidolgozni. A térség kiugrási pontja az ipar és mezőgazdasági szolgáltatások háttérbe szorulásával a turizmus és a rá épülő kisipari vállalkozói tevékenységek. A turisztikai kínálat növeléséhez elengedhetetlen a térségben rendelkezésre álló természeti és épített környezet kulturált állagmegőrzése, állagának javítása és fenntartása a különböző támogatási lehetőségek segítségével. Nagyon fontos, hogy az állagmegőrzésben motiválttá tegyünk azokat az embereket, akiknek megélhetése egyenesen arányos a környezet állapotával, hiszen csak a makulátlan környezet vonzza a turistákat. A természeti értékek

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

megőrzése, fenntartása, illetve károsodott területek helyreállítása közös érdek, mely a turisztikai kínálatot bővíti. Induló és működő vállalkozási tevékenységek és szolgáltatások kialakítása, fejlesztése, infrastrukturális tevékenység, építési tevékenység, kapcsolódó eszközbeszerzés és kapcsolódó rendezvények és marketing tevékenység. Települési önkormányzatok és nonprofit szervezetek illetve az ügyfélkörben megjelölt szervezetek tevékenységi köréhez kapcsolódó építési tevékenység, turisztikai szolgáltatások kialakítása, fejlesztése, az életminőség, a településkép és a közbiztonság javítására, a helyi és térségi szolgáltatások minőségi fejlesztéséhez kapcsolódó építési tevékenységre és eszköz, eszközrendszerek beszerzése Helyi adottságokra épülő turisztikai tevékenységek, szolgáltatások kialakítása, fejlesztése, kapcsolódó eszközbeszerzés. Turisztikai programcsomagok készítése, ehhez kapcsolódó eszköz –és gépbeszerzés, építési tevékenység, kapcsolódó rendezvények és marketing tevékenységek.

3. Célkitűzés: Helyi termékek és hungarikumok újra felfedezése, Helyi termékek és szolgáltatások előállításának és versenyképes értékesítésének támogatása; Tiszazugi HACS térség Helyi Termelőinek a helyi termék feldolgozását, és piacra jutását elősegítő fejlesztések

A helyi jellegzetes és kulturális szempontból meghatározó termékeinek menedzselése és előállítása, ezáltal munkahelyteremtés kiemelkedően fontos. Térségünkben számtalan, főként erre a vidékre jellemző termék és népszokás fedezhető fel. Sajnos a globalizáció és a nehéz gazdasági helyzet miatt ezek a nemzetünk számára kiemelkedően fontos elemek elhomályosodtak, egy részük feledésbe merült. Fontos, hogy az idelátogató turistákkal megismertessük nem csak a táj természeti és esztétikai szépségét, hanem bemutassuk kultúrtörténeti hagyományait is. A megfelelően menedzselte és felépített helyi termékek és az ehhez kapcsolódó népszokások bemutatásával egy új gazdasági struktúrát lehet kiépíteni, amely nem csupán önfenntartóvá képes válni, hanem igény esetén a távolabbi piacokon is képes termékekkel megjelenni. Térségünk sok olyan hagyományos helyi termékkel rendelkezik, mint pl.: házi tej, házi túró, sajt, házi disznótoros és füstölt árú, helyi Tiszazugi borok, pálinka, országos viszonylatban egyedül álló cibaki zsíros bodag, csíramálé, aranygaluska, kürtös kalács, házi gyümölcs lekvár(alma, körte, meggy, szilva őszi,-sárgabarack), mézeskalács, házi száraztészta, aszalt gyümölcsök, őstermelői zöldség – gyümölcs, fa nyárfateknő, fatálak, seprű amelyek piacra jutásának elősegítése fontos célkitűzés. A lakosság igénye, ellátottságának jelenlegi színvonala mindenképpen indokoltá teszi az ilyen jellegű piaci kereskedelmi lehetőség megteremtését. Tiszazugi LEADER HACS településein Helyi Termékek feldolgozását és piacra jutását, értékesítését elősegítő tevékenységek, építési tevékenységek, kapcsolódó eszközök beszerzése, kapcsolódó marketingtevékenység és rendezvények tartása

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

4. Célkitűzés: Települések együttműködésének javítása

A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia felülvizsgálata során újra szembesültünk azzal a jelenséggel, amely bár az előző stratégiai program megoldandó feladatai között szerepelt mégsem sikerült azt maradéktalanul felszámolni, ez pedig a térség településeinek önös érdekeire alapuló politika. Elmondható, hogy gyakorlatilag az együttműködés az ami igazán fontos a világban zajló gazdasági események és folyamatok által felállított akadályok leküzdésére. A Tiszazugi kistérség települései kivétel nélkül rendkívül nehéz és kilátástalan gazdasági helyzetben van. A turizmus mint a térség egyedüli kiugrási pontja a térségben túlságosan szegregált, nem összeegyeztetett. Ebből adódóan, noha a térség igen gazdag természeti, építészeti és kulturális hagyományokkal, az idelátogató átutazók számára nem biztosított a több napos, komplett látogatási rendszer. Fontos, hogy az együttműködés megteremtésével egy összeegyeztetett, minden területre kiterjedő és komplett látogatási rendszer alakuljon ki. Az együttműködés nem csupán a turizmus, hanem a gazdaság egyéb területein, illetve a nagy volumenű fejlesztések összefogással történő megvalósításában is kialakításra szorul.

5. Célkitűzés: Tiszazug kistérség természeti- és kulturális örökségvédelme

A Tiszazug kistérség igen gazdag természeti és kulturális értékkel rendelkezik. Ezen természeti és kulturális értékek nem csupán az idelátogató turisták számára jelentenek látnivalókat, hanem a térségben élő lakosság életmódját, életvitelét mutatja be reális módon. A természeti értékek állapotának fenntartása és javítása nemzetünk fontos feladata kell hogy legyen, mivel a biodiverzitás fennmaradása hozzájárul az egészséges környezet kialakításához és fenntartásához. A kistérségben számtalan igen ritka (sulyom) és értékes növény- és állatvilág fedezhető fel. A páratlan madárvilág biztosítja a jövőben kialakított tanösvények és megfigyelőhelyek megfelelő kihasználását, mely oktatási célból is igénybe vehető a jövőben. Rendkívül fontos a helyi épített (antropogén) környezet megóvása az utókor számára is, hiszen a fennmaradt jellegzetes épületek és parkok egyfajta kapocsként szolgálnak az utókor és a jövő nemzedék nemzeti összefonódásának. Fontos szempont hogy ezek az építmények a hagyományoknak megfelelően maradhassanak fent, ezért szükséges ezen létesítmények fenntarthatóságának biztosítása pályázati forrásokon keresztül helyi kezdeményezésekkel. Fontos a megújuló és alternatív erőforrások alkalmazásának lehetőségeit megteremteni egyrészt a természet környezeti ártalom terhelésének csökkentése, másrészt a növekvő energiaköltségek miatt, ezáltal a fenntartási költségek csökkentése érdekében.

6. Célkitűzés: Fiatalok megismertetése a Tiszazugi kistérség hagyományaival

A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia felülvizsgálata során tartott fórumok alkalmával sajnós azzal szembesültünk, hogy a térség településeinek fiatal lakossága nem, vagy csak részben ismeri a térség meghatározó hagyományait, kulturális értékeit. Ez a felvirágoztatni kívánt turizmus tekintetében is igen nagy hátrány, hiszen alapok nélkül nem lehet erre a vonalra sikeresen építkezni. Meg kell teremteni, faluházak és emlékhelyek, kiadványok készítésével, illetve rendezvények, oktatások megvalósításával a helyi fiatal lakosság

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

bevonásával a helyi kulturális nevezetességek megismerésének lehetőségét. Cél továbbá a helyi népszokások, gasztronómiai különlegességek újra felfedezése és oktatása.

7. Célkitűzés: A Tiszazugi lakosok egészséges életmódra nevelése hagyományos termékekkel.

A Tiszazug kistérségben a helyi lakosok egészségügyi helyzete sajnos az országos átlag környékén mozog, sokan már fiatalon öröklött illetve szerzett betegségekkel küzdenek. Fontos nagyobb hangsúlyt fektetni a betegségek megelőzésére illetve a megelőzést segítő tevékenységekre. A kistérségben a hagyományos mesterségek mellett, a hagyományos, népi kultúrában megszokott eljárásokkal készített egészséges élelmiszerek előállításának elkötelezett hívei is élnek. Fontos, hogy ezen egészséges, népi kultúrákat megtestesítő élelmiszerek előállítását és annak piacra jutását kiemelt célként kezeljük. Tartósítószer mentes, természetes, hagyományos technológiával előállított termékek fogyasztásával az emberek közvetlenül hozzájárulhatnak az egészségük javulásához illetve tartós fenntartásához. Ezen termékek előállításához szükséges eszközök beszerzéseit a nehéz gazdasági helyzet miatt támogatni szükséges. Nagyon fontos a helyben termelt, egészséges termékek népszerűsítése, jótékony hatásainak bemutatása a célközönség felé.

8. Célkitűzés: A térség népszerűsítésére, helyi adottságainak kihasználására irányuló tevékenység támogatása

A Tiszazug kistérség gazdag természeti és épített környezettel rendelkezik. Ezek sajtáságosan, a kistérség területén elszórtan találhatóak. Fontos egy információs rendszer kiépítése, melynek segítségével az idelátogató turisták elegendő mennyiségű és minőségű információ birtokába juthatnak a helyi nevezetességeket illetően. Megvalósulásával a turisták minden, a térségre jellemző értékes látnivalók, ehhez kapcsolódó információhoz juthatnak annak elhelyezkedésére, történetére vonatkozóan. Ezáltal sokkal színesebbé és pontosan tervezhetővé tudjuk tenni az idelátogatók szabadidő programját.

9. Célkitűzés: Térség igényeihez igazodó szakismertekre épülő képzések ösztönzése

A munkanélküliség alakulására válaszként fontos, hogy a térségre jellemző munkaerő-piacon található keresletet a kínálattal próbáljuk egymáshoz közelíteni. Térségünkben több, jelenleg hiányszakmának minősülő szakmák oktatása is megvalósul. Fontos, hogy a pályaválasztás előtt álló gyermekek, illetve hosszú idő óta munkanélküli személyek olyan szakmai képzettségeket szerezzenek, mellyel a jövőben itt a térségben, de akár máshol is nagy eséllyel elhelyezkedhetnek. Fontos, hogy a térség turisztikai jellegzetességeihez is igazodó képzések megvalósuljanak. A külföldről Magyarországra, azon belül a Tiszazug kistérségbe látogatók számára fontos, hogy egy jól képzett, nyelveket beszélő vendéglátó személyzet biztosítson számukra megfelelő szálláshelyet.

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

10. Célkitűzés: Tiszazugi HACS térségben civil szervezetek tevékenységeinek támogatása.

Tiszazugi térség civil szervezetek tevékenységeihez kapcsolódó eszközbeszerzés, gépbeszerzés, építési tevékenységek és kapcsolódó képzések (nem OKJ), rendezvények előkészítése és megvalósítása. Kulturális és sport rendezvények, közösségi- közösségépítő tematikus táborok támogatása, vagy környezettudatosságot, energiatakarékosságot népszerűsítő rendezvények szervezése. Kiadványok, információs anyagok készítése, amely elősegíti a település/térség helyismereti tudásanyagának, hagyományainak, helyi értékeknek a népszerűsítését.

11. Célkitűzés: Tiszazugi települések életminőségének, a településkép és a közbiztonság javítására irányuló fejlesztések támogatása

Tiszazugi településeken az életminőség, a településkép és a közbiztonság javítása érdekében az építési tevékenység és a helyi és térségi szolgáltatások minőségi fejlesztéséhez kapcsolódó eszköz, eszközrendszerek beszerzésének támogatása.

3.4 A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia Intézkedései

A Tiszazugi LEADER Egyesület a rendelkezésre álló LEADER fejlesztési források allokálását az egyes intézkedések szintjén végezte el. A következőképpen alakulnak az intézkedések:

- 1. Intézkedés :** Tiszazugi HACS térség vállalkozásainak fejlesztése
- 2. Intézkedés:** Tiszazugi HACS térség turisztikai fejlesztése
- 3. Intézkedés:** Tiszazugi HACS térségben civil szervezetek tevékenységeinek támogatása
- 4. Intézkedés:** Tiszazugi HACS térség Helyi Termelőinek a helyi termék feldolgozását, és piacra jutását elősegítő fejlesztések
- 5. Intézkedés:** Tiszazugi települések életminőségének, a településkép és a közbiztonság javítására irányuló fejlesztések támogatása

2012.ben rendelkezésre álló fejlesztési forrás: 207 321 481 Ft, melyhez 2012. 11. 27.-én érkezett „kiegészítő LEADER keretből” további fejlesztési forrásban részesültünk, összege: 106 523 482 Ft, így 2013 –ban a LEADER 3. körös meghirdetésére rendelkezésre álló tényleges forrás: **313 844 963 Ft.**

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

3.5 Forrásallokáció

A 147/2007 (XII. 4.) FVM rendelet alapján a HACS rendelkezésre álló LEADER fejlesztési forrása 3 241 250 € volt. Az első pályázati időszakban 1 748 392 € került lekötésre, mely 2010. évi 270,42 Ft/€ árfolyamán átszámolva 472 800 165 Ft. Az második pályázati időszakban 389 826 € került lekötésre, mely 2011. évi 277,95 Ft/€ árfolyamán átszámolva 108 352 137 Ft. Az ÚMVP Irányító Hatóságának 24/2011 (III.18.) közleménye értelmében a HACS 95 488 511 Ft IV.tengely fejlesztési forrást kiegészítő forrásban részesül, valamint ÚMVP III. intézkedéscsoport fejlesztési forrásait kiegészítő forrás 26 407 013 Ft, így a rendelkezésre álló összes LEADER fejlesztési forrás 383 203 855 Ft. A LEADER vonatkozásában fontos követelmény, hogy vállalkozási alapú fejlesztésre allokált forrásoknak el kell érniük a LEADER HPME-kre allokált források minimum 45%-át. A HBB döntése alapján Tiszazugi Leader Helyi Akciócsoport gazdaságfejlesztésre a végleges forrásallokáció elvégzése után minimum 47,5 %-ot szeretne elérni.

2012.-ben lekötésre került a III.tengely utolsó kiírásában Mikroállakozások létrehozása és fejlesztése jogcímre 8 645 050 Ft, azaz 27 482 €, illetve a Turisztikai tevékenységek ösztönzése jogcímre 34 565 751 Ft, azaz 109 880 €.

3.6 A HVS-ben megjelenő környezeti, gazdasági és társadalmi szempontok

Természetmegőrző vidékfejlesztés: A Helyi vidékfejlesztési Stratégia támogatja a természeti és épített környezet védelmét, fenntartását. Köztük kiemelt jelentőséget élvez a védett élővilág védelme.

Ökológikus vidékfejlesztés: Fontos, hogy a HVS szem előtt tartsa a térség eltartó képességét és ennek megfelelően dolgozzon ki intézkedéseket.

Szennyezés megelőzés, minimalizálás: Kiemelt jelentőségű a térségben fellelhető szennyeződések felszámolása és a tevékenységek végzése során keletkező szennyeződések minimalizálása és megakadályozása.

Tovagyűrűző negatív hatások minimalizálása: Fontos szempont, hogy a kidolgozott intézkedések lehetőséget teremtsenek a térség lakosságának olyan irányú fejlesztésre, melyek csökkentik a globálisan is érzékelhető negatív természeti folyamatokat, úgy mint a mezőgazdaság okozta kedvezőtlen környezeti hatásokat; különösen nem erősítheti az elsivatagosodás, az éghajlatváltozás, a szélsőséges vízjárás, a talajpusztulás kedvezőtlen környezeti hatásait, továbbá nem vezethet a különböző környezeti rendszerek közötti szennyezés-áttelésekhez.

Dematerializáció: Elsősorban olyan tevékenységek támogatása a fő cél, melyben minimalizálják, vagy akár ki is válthatják az ipari mértékű nyersanyagfelhasználást, melyek hozzájárulhatnak a környezet károsításához. Kiemelt jelentőséget élveznek a megújuló erőforrások használata, környezetkímélő technológiák alkalmazása.

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

Újrahasznosítás: Az intézkedések lehetőséget biztosítanak a különböző tevékenységek során keletkezett hulladékok más tevékenységek során történő újrahasznosításához.

Takarékosság a kimerülő készletekkel: A meg nem újuló természeti erőforrások és lételemek igénybevételét minimálisra kell szorítani, ezen erőforrások tudatos gazdálkodása kiemelt jelentőséggel bír.

Értékvédő gazdálkodás a megújuló erőforrásokkal: A feltételeken megújuló természeti erőforrások és környezeti elemek készleteit, állapotát és önszabályozó képességét fenn kell tartani és ezeket csak megújuló képességük mértéke és üteme figyelembevételével lehet igénybe venni.

Ágazati integráció: Segítse elő a fenntartható közlekedéspolitikát, fenntartható energiapolitika, az ökológiai szemléletű tájgazdálkodás érvényre juttatását.

3.6.1 A HVS-ben megjelenő gazdasági szempontok

Prosperáló vidéki gazdaság: Segítse elő a magas hozzáadott értéket előállító gazdálkodást, a mezőgazdasági ágazat tőkehiányának mérséklését, a gazdálkodás stabilitását és kiszámíthatóságát;

Integrált termékpolitika: Segítse elő az integrált termékpolitika érvényesülését azáltal, hogy a termelői és fogyasztói mintázatok átalakításának iránya az anyag és energia intenzív termékek és szolgáltatások körétől, az anyag és energia szegény, inkább tudás és kultúra alapú termelés és fogyasztás irányába mutasson;

Decentralizált vidékfejlesztés: Nem vezethet a mezőgazdasági vállalkozások indokolatlan koncentrációjához, és elő kell segítenie a vállalkozások sokszínűségét, verseny-egyenlőségét ; „Termelj helyben, fogyassz helyben”: Segítse elő a helyi piacra jutást, a közösségi önellátást, támogassa a helyi élelmiszer-termelést és forgalmazást;

„Dolgozz helyben”: Segítse elő a helyben foglalkoztatást, a helyi kisvállalkozások fejlődését, a családi, kisközösségi gazdálkodási formák elterjesztését, támogassa a falusi életmódot, a hagyományokon alapuló megélhetési formák térnyerését;

Minőségi termékek, innováció: Segítse elő a mezőgazdaságban az innovációt, az innovatív gazdálkodási technikák elterjesztését és a minőségi agrártermelést;

Diverzifikált vidéki termék kínálat: Segítse elő a sajátos értékesítésű, egyedi minőségű termékek (pl. hungarikum) előállítását;

Térségen belüli termelési együttműködések: Erősítse a térségen, településen belüli termék feldolgozási láncolat kialakítását, a termelők, gyártók egymásközti kereskedelmi kapcsolatainak javítását.

3.6.2 A HVS-ben megjelenő társadalmi szempontok, kritériumok

Helyi ökoszociális érdekeltség és társadalmi felelősség vállalás: Segítse elő, hogy az erőforrások használata felelősségtudatos körülmények között történjen, és a helyi közösségek érdekeit szolgálja.

Társadalmi méltányosság: Járuljon hozzá a vidéken élők megélhetésének javításához, a szegénység leküzdéséhez, a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok felzárkózásához;

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

Tudásalapú vidékfejlesztés: Segítse elő a mezőgazdaságban dolgozók képzését, hozzáférését az információhoz és a tudáshoz, segítse a gazdálkodást támogató helyi szellemi kapacitások, szolgáltatások kiépítését;

Társadalmi kohézió: Segítse, hogy a vidéki közösségek kitalálják saját jövőképüket, identitásukat, továbbá támogassa a térségek, települések társadalmi probléma importjának kikerülését (pl. városról kiköltözők vidéki szegregációja);

Szolidaritás, területi kohézió: Segítse elő az élelmiszertermelő és fogyasztó egymásra utaltságának felismerését, valamint a gazdaközösségek és a helyi társadalom kapcsolatának javítását;

Nemzedékek közötti igazságosság és társadalmi esély egyenlőség: Az erőforrások értékvédő, takarékos, hosszú távú szempontokat szem előtt tartó gazdálkodását kell megvalósítani, oly módon, hogy a nők, gyermekek, idősek, fogyatékkal élők esélyegyenlősége is biztosított legyen;

Társadalmi részvétel: Segítse a gazdatársadalom és az érintett helyi közösségek, civil és szakmai szervezetek részvételét a vidékfejlesztési döntésekben, támogassa a vidéki civil társadalom önszerveződését és fejlődését.

4. A HVS –ben felírt HPME –k a következő két csoportra oszthatóak:

1. A forrásallokációban LEADER forrással párosított HPME – k:

ÚMVP intézkedések:

- a.) **Versenyképesség(411):** 1.sz. intézkedés: Tiszazugi HACS térség vállalkozásainak fejlesztése 2.sz intézkedés Tiszazugi HACS térség turisztikai fejlesztése; 3.sz intézkedés: Tiszazugi HACS térségben civil szervezetek tevékenységeinek támogatása;
- b.) **Környezetgazdálkodás(412):** 3.sz intézkedés: Tiszazugi HACS térségben civil szervezetek tevékenységeinek támogatása;
- c.) **Életminőség javító (413):** 3.sz intézkedés: Tiszazugi HACS térségben civil szervezetek tevékenységeinek támogatása; 4.sz intézkedés: Tiszazugi HACS térség Helyi Termelőinek a helyi termék feldolgozását, és piacra jutását elősegítő fejlesztések;

2. Forrással nem párosított, de tartalmilag a HVS szempontjából fontos HPME-k:

a.) **Versenyképesség(411):** EMVA III. tengely **Mikrovállalkozások létrehozása és fejlesztése; EMVA III. tengely Turisztikai tevékenységek ösztönzése,**

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

b.) Környezetgazdálkodás(412): EMVA III. tengely Mikrovállalkozások létrehozása és fejlesztése; EMVA III. tengely Turisztikai tevékenységek ösztönzése,

c.) Életminőség javító (413): EMVA III. tengely –Falumegújítás - és fejlesztés

5. Helyi Vidékfejlesztési Stratégiával kapcsolatos intézkedések

5.1 Nyilvánossági intézkedések, projektötlet-gyűjtés

1. HACS honlapon a www.tiszazugleader.eu – n megjelent a Tájékoztatás Helyi Vidékfejlesztési Stratégia Felülvizsgálatáról - 2013. március 22.-én, ezt megelőző napon letölthető formában felkerült a projektötlet adatlap- 2013. március 21.-én. A Tiszazugi LEADER HACS által megválasztásra került Helyi Bíráló Bizottság tagjait és póttagjait is elérhetővé tettük a honlapunkon: 2013. április 04.

2. Megtartott fórumok – 2013. április 02.; és április 08. –a lakossági fórum;

A felülvizsgálat 1. szakaszában 2 **lakossági fórumot** tartottunk az Akciócsoport székhelyén Kunszentmártonban. Minden településre eljutattuk a lakossági fórum meghívóját. Az első fórum 2013. április 02. 16 óra 30-kor Kunszentmártonban, Köztársaság tér 8. I emeleti tárgyaló teremben. A fórumon 22 fő vett részt. Majd a követően a időpont 2013. április 08.

16 óra 30perc.A Helyszín Kunszentmártonban, Köztársaság tér 8. I emeleti tárgyaló teremben, ezen alkalommal 9fő vett részt a tájékoztatón.

Lakossági fórumok során minden alkalommal a felülvizsgálat indokoltságának és maga a HVS összefoglaló ismertetését párbeszéd jellegű megbeszélések követték kérdések válaszok formájában. A fórumok adta lehetőséget kihasználva minden településen projektadatlapokat gyűjtöttünk. Pozitív tapasztalatként nyugtáztuk, hogy a vártnál nagyobb számú érdeklődés volt a fórumok és a projektötletek benyújtásánál egyaránt.

3.Tiszazug Tv-ben való megjelenés 2013. március 25-től – április 07-ig a HVS felülvizsgálatról.

A felülvizsgálat kezdéséről tájékoztatást adtunk ki a térségi tv képűtségben mely folyamatosan ment a időszakban.

4. Személyes konzultációk biztosítása ügyfélszolgálat ideje alatt: folyamatos **Személyes konzultációkat** biztosítottunk az iroda ügyfélszolgálati ideje alatt. A munkaszervezet irodájában napi szintű konzultációt folytattunk mind személyesen, mind elektronikus, mind pedig telefonos kapcsolat formájában.

5. Plakátok kihelyezése hirdetőtáblákra

A tájékoztató lakossági fórumok meghívójáról készült plakátokat több település (Tiszasas, Csépa, Tiszakürt, Cserkeszőlő, Kunszentmárton) információs hirdetőtáblájára is kitettük, annak érdekében minél szélesebb körhöz eljuthasson az információ.

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

6. Projektadatlap gyűjtése – 2013.03.21.-től - 2013.04. 08.-ig.

- Honlapról a Hírek menüpont valamint a HVS felülvizsgálat 2013.menüpont alatt letölthető a projektadatlap, kitöltés, nyomtatás és aláírás után székhelyre való eljuttatása,

A Projektötlet adatlapok a következő képpen jutottak el az irodánka lakossági fórumok alkalmával behozott projektötletek a megjelentek részéről illetve személyesen a munkaszervezeti irodába behozva.

- A Munkaszervezeti irodába összesen benyújtott projektötlet adatlapok száma: 88 db

HBB Tagjai:

1. Gyói Gábor	Közszféra
2. Hegyes Zoltán	Közszféra
3. Trabach Tibor	Vállalkozói szféra
4. Fialka György-Kinizsi Horgász Egyesület	Civil szféra
5. Samu István- IPOSZ	Civil szféra

Póttagok:

6. Fazekas János - Magánszemély	Civil szféra
7. Tálas László –Tiszazugi Turisztikai Szövetség	Civil szféra
8. Szkolai Lajos- Magánszemély	Civilszféra
9. Pásztor Lajos - Vállalkozó	Civilszféra

5. 2 A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia végrehajtása

2012. májusában indult újjá szerveződött Tiszazugi LEADER helyi akciócsoportja az alábbiak szerint tükrözi a kistérségi szereplők arányát: 9 civilszervezet, 8 vállalkozás, 11 Önkormányzat képviselőjében, összességében 28 alapító regisztrált taggal. A megalakulás óta a tagok száma tovább bővült az alábbiak szerint: 1 vállalkozó, és 3 civil szervezettel. A Helyi Akciócsoport megalakulás óta törekedett az IH, MVH által támasztott elvárásoknak, a LEADER alapelveknek valamint, de nem utolsósorban a helyi igényeknek megfelelő működésre. A székhely Kunszentmárton, Köztársaság tér 8. szám alatt található, ahol két irodában látjuk el a feladatainkat. Az egyik iroda a kérelemkezelő iroda, amely megfelelt minden delegált feladat ellátáshoz szükséges feltételnek, követelménynek, a másik iroda pedig az ügyszolgálati iroda, ahol a hét minden napján az ügyfelek rendelkezésére állnak a munkaszervezet dolgozói. Az ügyfélszolgálati munka nem merül ki a személyes egyeztetésekben, lehetőség van telefonon, email útján való segítségnyújtásra és kapcsolattartásra is. A Tiszazugi LEADER HACS hivatalos honlapja, a www.tiszazugleader.eu, amely szintén a teljeskörű tájékoztatáshoz járul hozzá. A honlapon megjelennek napi frissítésekkel az aktuális hírek, információk nemcsak a HVS felülvizsgálattal kapcsolatban, hanem a térséget érintő kérdésekben egyaránt. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia legfontosabb céljaként kezelendő a munkahelyteremtő beruházások

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

betelepüléséhez szükséges infrastruktúra megteremtése. A tőkelátottság növelése, támogatási koncepciók kidolgozása. Összehangolt turisztikai szolgáltatások, programok kidolgozása. Meglévő Termál gyógyvízkincs, természetes vizek (Körös, Tisza, Holtágak). Földrajzi, természetes adottságok kihasználása. Szakképzés javítása, a piac igényeinek megfelelő szakmák oktatása, a színvonal javítása, versenyképes szakmák bemutatása, indítása, lebonyolítása, együttműködés javítása a települések között. Meglévő hagyományok kihasználása. Ezen startégiai célok teljesítését szolgáló projektek generálása folyamatos tevékenységet jelent, amely egy pályázatbeadási időszak előtt, alatt és közvetlen utána halmozottan jelentkezik.

A helyi LEADER program sikeressége szempontjából kulcskérdés volt, hogy a Helyi Vidékfejlesztési Startégiában megfogalmazottakat, hogy a fejlesztési célokat mennyire képviselik a helyi szereplők, az érintettek érdekeit és törekvéseit, céljait. Az akciócsoport a 2013-as HVS felülvizsgálat során a tervezésnél különösen nagy figyelmet fordított a valós fejlesztési igények feltárására, a nyilvánosságra, valamint arra, hogy aki akart az részt vehessen a közös munkában.

Büszkék vagyunk arra, hogy a Tiszazugi LEADER HACS települési önkormányzataival, civil szervezetekkel és vállalkozásokkal nagyon jó kapcsolatot tudunk kialakítani.

Az **UMVP III. tengely első fordulójában** a Tiszazugi LEADER részéről a négy jogcímre 32 pályázat érkezett benyújtási határidőn belül. A 32 beérkezett pályázatból 6 pályázat került elutasításra, 26 db pályázat pedig támogatásban részesült. A Tiszazugi LEADER Helyi Akciócsoport településein így a Mikroállalkozások fejlesztésére, 11 vállalkozó benyújtott kérelme alapján 145. 364 065 Ft, Turisztikai tevékenységek ösztönzésére 4 benyújtott kérelemre 67. 208 003 Ft, Falumegújítás és fejlesztésre 7 támogatásban részesült kérelemre 116. 868 195 Ft, valamint Vidéki örökség megőrzésére 4 támogatott kérelemre: 123. 868 195 Ft támogatást vehetnek igénybe a nyertes pályázók. A négy jogcím 26 nyertes támogatási kérelmére a Tiszazugi LEADER Helyi Akciócsoport térségében összesen: 453. 148 618 Ft támogatás kerül kiosztásra.

Az **Új Magyarország Vidékfejlesztési Program** második körös III. tengely pályázati kiírására 19 db támogatási kérelem érkezett három jogcímre együttesen. A pályázatok elbírálása véget ért és hosszú várakozási idő után a pályázók kézhez vehették támogató esetenként elutasító határozataikat.

A legtöbb pályázat a **Mikroállalkozások létrehozása és fejlesztése jogcímre** érkezett számszerűen 10db, melyből 5db került elutasításra. A további 5 pályázat benyújtója támogató határozatot vehetett kézbe. Az 5 pályázat együttes támogatási összege: **20 567 556 Ft**.

Turisztikai tevékenység ösztönzése jogcímre érkezett a második legtöbb, 7 db pályázat, melyből 4 pályázat került elutasításra és 3 pedig támogatásban részesült. A 3 pályázat együttes támogatási összege: **78 124 318 Ft**.

Az utolsó jogcím melyre támogatási kérelem került benyújtásra az a **Falumegújítás és fejlesztés**. Erre a jogcímre két támogatási kérelem került benyújtásra, melyből az egyik kérelem elutasításra, a másik pedig támogatásban részesült, melynek összege: **9 660 421 Ft**

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

Összességében a benyújtott 19 db támogatási kérelemből 9db kérelem részesült támogatásban. A nyertes pályázatok teljes kötelezettségvállalása **108 352 295 Ft**.

A pályázókat segítő projektgenerálási és szaktanácsadási feladatok térségi szintű megvalósulásának térségi központja az irodánk. Szoros szakmai kapcsolatot hoztunk létre az MVH Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kirendeltségével, ezáltal a pályázatok elbírálása során kölcsönös segítségnyújtást adunk.

III. általunk meghirdetett körben a III.tengelyes jogcímek esetében két jogcím már támogatási határozattal lezárt, ezek a Mikrovállalkozások fejlesztése és a Turisztikai tevékenységek ösztönzése. A két jogcím által 8 645 050 Ft a Mikrovállalkozások fejlesztésére és 34 565 751 Ft a Turisztikai tevékenységek ösztönzésére került lekötésre.

A HVS felülvizsgálat időszaka alatt a Falumegújítás és fejlesztésre valamint a Vidéki örökség megőrzésére benyújtott kérelmek esetében a támogató határozatok jóváhagyása folyamatban van.

A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia végrehajtásában kulcsfontosságú szereppel bír a potenciális pályázók hiteles és teljes körű tájékoztatása, a pályázati felhívás előtt, illetve a megvalósítás teljes folyamatában. Ezt a tevékenységet főként irodánkban személyesen, honlapunkon, valamint hirdetések útján tesszük meg. Fontos, hogy a begyűjtött projektötlet-adatlapok, településeken megtartott fórumok segítségével, a térség szempontjából kedvező, megvalósításra érdemes ötleteket felkaroljuk és megteremtjük a megvalósításának alapjait. Mindezek figyelembe vételével, a lehetséges jövőbeni ügyfelek betekintést, illetve szerepet nyerhetnek a fejlesztési folyamatokba is. Az EMVA LEADER célterületek a helyi igényeknek megfelelően a begyűjtött projektötlet adatlapok, illetve a megtartott fórumokon tapasztalt igények alapján lettek kidolgozva. Amennyiben a célterületekre allokált források nagy százaléka hatékonyan hasznosul, abban az esetben valóban a térség, mind gazdasági, mind pedig társadalmi helyzetét tekintve elindul a fejlődés útján. Természetesen irodánk feladata, hogy a célterületekre benyújtott támogatási kérelmek a jogszabályokban előírt feltételeknek, pályázati kiírásokban foglaltaknak maradéktalanul megfeleljenek, ezáltal valóban a célterületekben foglaltak teljesüljenek. A jövőben tervezzük, hogy irodánk keresztül a LEADER programot különböző rendezvényeken népszerűsítsük (helyi termékeket népszerűsítő rendezvény). A korábbi pályázatkezelés során szerzett tapasztalatok szintén a hatékonyabb és gyorsabb munkavégzést segíti elő.

6. Mellékletek

6. 1 A HVS felülvizsgálat során végzett tevékenységek

Nyilvánossági intézkedések, projektötlet-gyűjtés

1. HACS honlapon a www.tiszazugleader.eu – n megjelent a Tájékoztatás Helyi Vidékfejlesztési Stratégia Felülvizsgálatáról - 2013. március 22.-én, ezt megelőző napon letölthető formában felkerült a projektötlet adatlap- 2013. március 21.-én. A Tiszazugi

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

LEADER HACS által megválasztásra került Helyi Bíráló Bizottság tagjait és póttagjait is elérhetővé tettük a honapunkon: 2013. április 04.

2. Megtartott fórumok – 2013. április 02.; és április 08. –a lakossági fórum;

A felülvizsgálat 1. szakaszában 2 **lakossági fórumot** tartottunk az Akciócsoport székhelyén Kunszentmártonban. Minden településre eljuttattuk a lakossági fórum meghívóját. Az első fórum 2013. április 02. 16 óra 30-kor Kunszentmártonban, Köztársaság tér 8. I emeleti tárgyaló teremben. A fórumon 22 fő vett részt. A megjelentek szférák közti aránya a következő képpen alakult: vállalkozói szféra: 11 fő; civil szféra: 11 fő, közsféra: 0 fő.

A következő fórum időpontja 2013. április 08. 16 óra 30perc. A Helyszín Kunszentmártonban, Köztársaság tér 8. I emeleti tárgyaló teremben, ezen alkalommal 9 fő vett részt a tájékoztatón. A megjelentek szférák közti aránya a következő képpen alakult: vállalkozói szféra 6fő; civil szféra: 3fő; közsféra: 0 fő.

Lakossági fórumok során minden alkalommal a felülvizsgálat indokoltságának és maga a HVS összefoglaló ismertetését párbeszéd jellegű megbeszélések követték kérdések válaszok formájában. A fórumok adta lehetőséget kihasználva minden településen projektadatlapokat gyűjtöttünk. Pozitív tapasztalatként nyugtáztuk, hogy a vártnál nagyobb számú érdeklődés volt a fórumok és a projektötletek benyújtásánál egyaránt.

3. Tiszazug Tv-ben való megjelenés 2013. március 25-től – április 07-ig a HVS felülvizsgálatról.

A felülvizsgálat kezdéséről tájékoztatást adtunk ki a térségi tv képűjságban mely folyamatosan ment a időszakban.

4. Személyes konzultációk biztosítása ügyfélszolgálat ideje alatt: folyamatos **Személyes konzultációkat** biztosítottunk az iroda ügyfélszolgálati ideje alatt. A munkaszervezet irodájában napi szintű konzultációt folytattunk mind személyesen, mind elektronikus, mind pedig telefonos kapcsolat formájában.

5. Plakátok kihelyezése hirdetőtáblákra

A tájékoztató lakossági fórumok meghívójáról készült plakátokat több település (Tiszasas, Csépa, Tizsakürt, Cserkeszölő, Kunszentmárton) információs hirdetőtáblájára is kitéttük, annak érdekében minél szélesebb körhöz eljuthasson az információ.

6. Projektadatlap gyűjtése – 2013.03.21.-től - 2013.04. 08.-ig.

- Honlapról a Hírek menüpont valamint a HVS felülvizsgálat 2013.menüpont alatt letölthető a projektadatlap, kitöltés, nyomtatás és aláírás után székhelyre való eljuttatása,

A Projektötlet adatlapok a következő képpen jutottak el az irodánka lakossági fórumok alkalmával behozott projektötletek a megjelentek részéről illetve személyesen a munkaszervezeti irodába behozva.

- A Munkaszervezeti irodába összesen benyújtott projektötlet adatlapok száma: 88db.

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

6.2.1 Pénzügyi táblázatok, forrásallokáció EMVA III. tengely forrástábla

Adatok tábla							
HACS regisztrációs száma:	1004408215						
HACS neve:	Tiszazugi LEADER Egyesület						
98/2011 IH közlemény I. sz. táblázatában szereplő forrás (€):	2 572 032 €	Év	Euró árfolyam				
98/2011 IH közlemény II. sz. táblázatában szereplő kiegészítő forrás (€):	95 006 €	2009	266,7				
Rendelkezésre álló teljes forrás (€):	2 667 038 €	2010	270,42				
1. körben lekötött forrás (€):	1 748 392 €	2011	277,95				
2. körben lekötött forrás (€):	389 826 €	2012	314,58				
Le nem kötött forrás (€):	528 820 €						
Jogcímek között szét nem osztott forrás (€):	0 €						
Forrásallokációs tábla							
Jogcímek	Forrásallokáció €	1. körben lekötött forrás €	2. körben lekötött forrás €	2.kör után rendelkezésre álló szabad forrás		Jelenleg rendelkezésre álló forrás	
				€	Ft	€	Ft
Falumegújítás és -fejlesztés	684 034 €	438 342 €	34 756 €	210 936 €	66 356 247 Ft	348 063	109 493 659
Mikrovállalkozások létrehozása és fejlesztése	682 226 €	544 653 €	73 997 €	63 576 €	19 999 738 Ft	27 482	8 645 288
Turisztikai tevékenységek ösztönzése	805 141 €	301 549 €	281 073 €	222 519 €	70 000 027 Ft	109 880	34 566 050
Vidéki örökség megőrzése, korszerűsítése	495 637 €	463 848 €	0 €	31 789 €	10 000 184 Ft	71 152	22 382 996

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

48

(2/a sz.melléklet Forrásallokáció EMVA III. tengely)

DARÁNYI IGNÁC TERV

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

Kötelezettség-vállalás					
	Lekötésre került összeg		Maradvány	Rangsorba állított kérelem	Támogatott kérelem
	€	Ft	€	db	db
Falumegújítás és -fejlesztés 102/2012. (X.1.) VM rendelet	0	0	348 063	0	0
Mikrovállalkozások létrehozása és fejlesztése 47/2012. (V.11.) VM rendelet	27 482	8 645 050	0	3	3
Turisztikai tevékenységek ösztönzése 52/2012. (VI.8) VM rendelet	109 880	34 565 751	0	1	1
Vidéki örökség megőrzése 103/2012. (X.1.) VM rendelet	0	0	71 152	0	0
Összesen	137 362	43 210 801	419 215	4	4

(2/b sz.melléklet III tengely kötelezettség vállalás)

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

6.2.2 EMVA LEADER forrástábla

Forrásallokáció				
	Ft	€	Összesen (1. és 2. kör) €	Arány
Lekötésre került összeg összesen	52 915 722	168 211	313 719	32%
Maradvány	207 321 481	659 042	659 042	68%
Lekötésre került összeg, szolgáltatás fejlesztés	31 238 842	99 303	174 183	18%
Lekötésre került összeg, gazdaság-fejlesztés	21 676 880	68 907	139 535	14%
Lekötésre került kísértékű fejlesztés	0	0	0	0%
Lekötésre került egyéb	52 915 722	168 211	313 719	32%

(2/c sz. mellélet IV tengely forrástábla kötelezettségvállalás)

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

Kötelezettség-vállalás		
	Lekötésre került összeg	Maradvány tervhez képest
	Ft	Ft
1025529 Vállalkozás alapú fejlesztés - A Tiszazugi-LEADER HACS térségében vállalkozások versenyképességének ösztönzése	19 258 743	36 741 257
1025543 Képzés - Helyi igényeken alapuló szakmai kompetenciákat fejlesztő képzések lebonyolítása a térség pozitívabb idegenforgalmi megítéléséért	2 926 027	3 073 973
1028195 Közösségi célú fejlesztés - Pályaorientációs tanácsadás pályaválasztás előtt álló fiatalok szakma választása, munkanélküliek munkához segítése	4 915 695	84 305
1025642 Közösségi célú fejlesztés - A Tiszazugi-LEADER HACS területén információs táblák beszerzése, kihelyezése	2 418 137	7 581 863
1025659 Vállalkozás alapú fejlesztés - Tiszazugi lakosság egészséges életmódra nevelése hagyományos termékekkel.	2 500 000	2 500 000
1028201 Közösségi célú fejlesztés - Nyári iskolaszüneti időszakban általános iskolás gyermekek foglalkoztatása és felügyelete	6 541 346	18 458 654
1028218 Rendezvény - Hagyományőrző és hagyományt teremtő helyi sajátosságok bemutatását szolgáló rendezvények	14 355 774	18 644 226
-	0	0
-	0	0
-	0	0
Összesen	52 915 722	87 084 278

(2/d. sz. melléklet: Kötelezettség-vállalás EMVA LEADER)

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Tiszazugi LEADER Egyesület rendelkezésre álló forrás	
2012. ben rendelkezésre álló forrás Ft-ban	207 321 481 Ft
2012. 11. 27.-én kapott LEADER kiegészítő forrás	106 523 482 Ft
Összesen (LEADER 3kör meghirdetésekor rendelkezésre álló forrás)	313 844 963 Ft

(2/c. sz. melléklet: EMVA LEADER források)

Tiszazugi LEADER Egyesület forrás besorolása	
Rendelkezésre álló forrás LEADER 3.kör meghirdetése előtt	313 844 963 Ft
Ebből minimum gazdaságfejlesztésre fordítandó forrás:	156 922 482 Ft
Ebből szolgáltatás fejlesztésre fordítandó forrás:	156 922 481 Ft

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

6.3 A nyilvánossági intézkedésekre vonatkozó igazoló dokumentumok

A Tiszazugi Leader Nonprofit Kft honlapján (www.tiszazugleader.eu) – címlapján létrehoztunk egy közvetlenül elérhető HVS felülvizsgálat 2011.menüfület, ahol folyamatosan tájékoztatást nyújtunk a Helyi Vidékfejlesztési Stratégia felülvizsgálattal kapcsolatban. A menüpontban alatt elérhetőek a fórumok időpontjai, a már megtartottak dokumentumai, aktuális események, hírek, rendezvény meghívók, munkaanyagok, véleményezési felhívások, valamint megtekinthető lesz az elkészült HVS dokumentum is. Illetve a honlapon rendelkezésre áll minden, a HVS felülvizsgálatával kapcsolatos dokumentum is.

The screenshot shows the website interface with a navigation menu on the left. The 'HVS felülvizsgálat 2013' item is highlighted with a red box. The main content area displays the title 'Megkezdődött a Helyi Vidékfejlesztési Stratégia 2013 évi felülvizsgálata' and a list of activities (a-h) including construction, equipment purchase, event preparation, training, and marketing. A calendar for April 2013 is also visible, showing a meeting on April 2nd and 8th.

(3. sz. melléklet: Tiszazugi LEADER Egyesület honlapja)

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

(3/a. sz. melléklet: Tiszazug Tv –ben megjelent hirdetésünk a tájékoztató lakossági fórumról)

Tiszazug TV 2012. április 4. csütörtök

TÁJÉKOZTATÁS

Megkezdődött a Helyi Vidékfejlesztési Stratégia 2013 évi felülvizsgálata

A LEADER jogcím harmadik körös meghirdetése előtt ismételten várjuk a projektötleteket. Tájékoztatjuk Önöket, hogy a IV. tengely LEADER keretében várhatóan 2013 júniusától nyílik lehetőség pályázatok benyújtására. Az alábbi tevékenységekre lehet köre mind a közösségi, mind a vállalkozási célú fejlesztések esetében pályázatot benyújtani:

a) építés   b) gépbeszerzés   c) eszközbeszerzés   d) rendezvény előkészítése és megvalósítása   e) képzés előkészítése és megvalósítása   f) tanulmánykészítés   g) marketing   h) a fentiekbe nem sorolható egyéb tevékenység

Az előzetes igények felmérése céljából szeretnénk megkérni a tisztelt leendő pályázóinkat, hogy fejlesztési elképzeléseiket, ötleteiket juttassák el a projektötlet adatlapon a Tiszazugi LEADER Egyesület munkaszervezetéhez vagy emailben vagy személyes úton. A projekt ötleteket 2013. április 8-ig tudjuk elfogadni.

Tiszazug TV 2012. április 4. csütörtök

TÁJÉKOZTATÁS

A fenti témakörben a következő napokon tartunk Fórumot, melyre minden kedves érdeklődőt várunk:

2013. április 2. (kedd) 16:30 óra Kunszentmárton, Köztársaság tér 8. I. emelet tárgyaló terem.

2013. április 08. (hétfő) 16:30 óra Kunszentmárton, Köztársaság tér 8. I. emelet tárgyaló terem.

A projektötlet adatlap a www.tiszazugleader.eu oldalon letölthető.

Email címünk: tiszazug.leader@gmail.com

Személyesen:
Kunszentmárton, Köztársaság tér 8. I. emelet, 8. kaputelefon.

Nagyistókné Kecskés Marietta

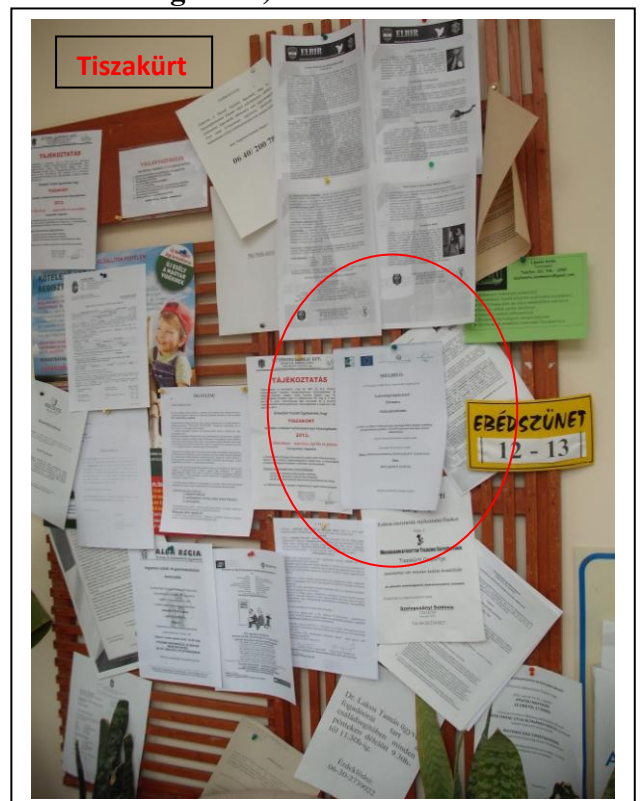
ÚJ MAGYARORSZÁG
 VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
 2007–2013

(3/b. sz. melléklet: Lakossági fórumokon készült fotók április 2.-a, és április 8.-a)

(3/c. sz. melléklet: Hirdetőtáblákon való megjelenés- Fórum meghívók)

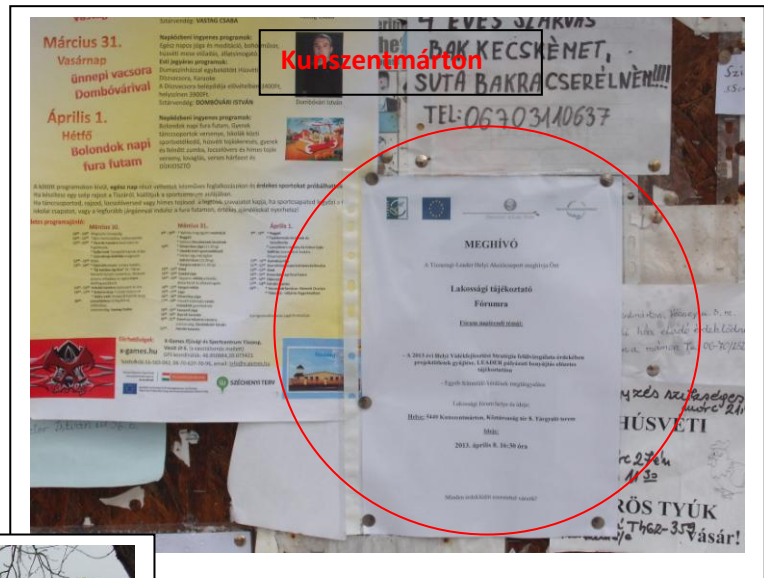

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

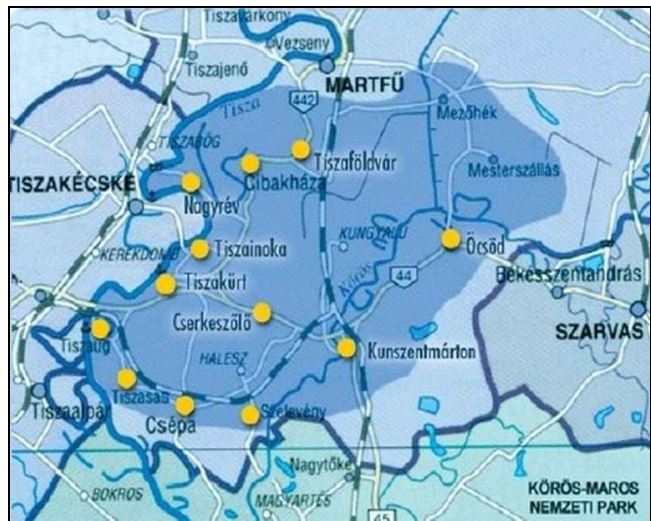
DARÁNYI IGNÁC TERV

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

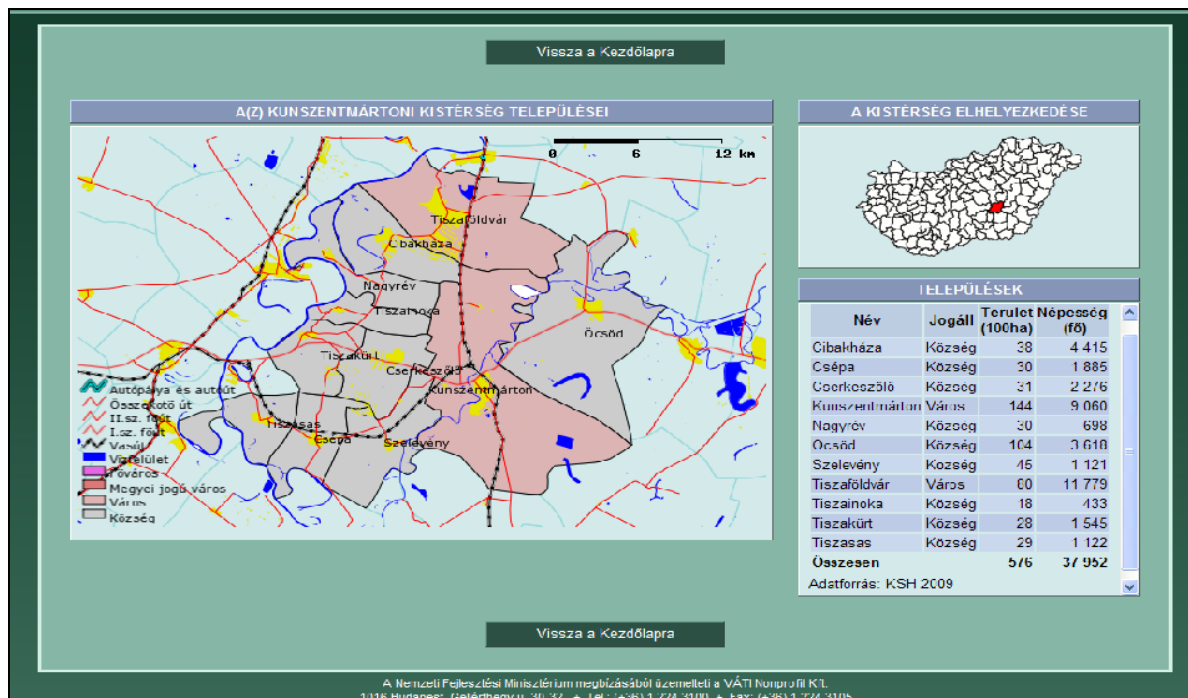

6.4 Térképek (a térség természeti, egyéb adottságait bemutató térképek)

Tiszazug HACS területe, települései

(4.sz. melléklet: Tiszazug HACS területe, települései)

(5.sz. melléklet: Kunszentmárton kistérség települései)

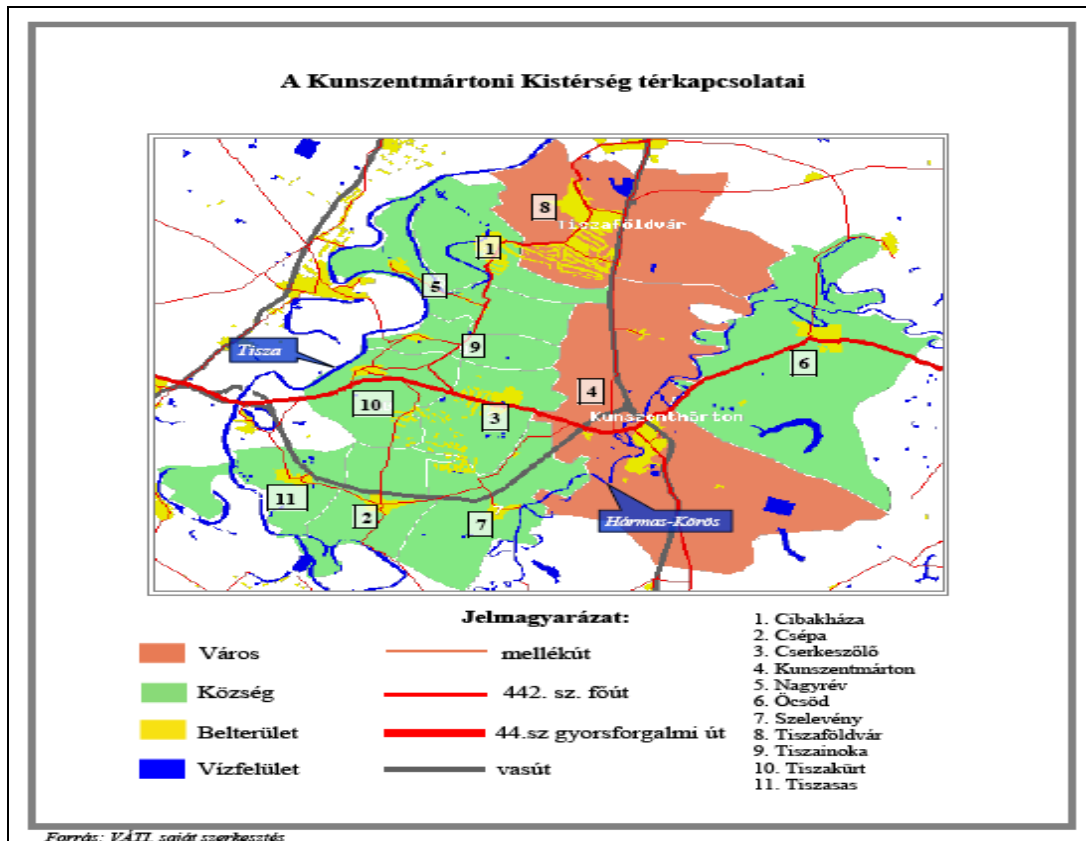

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

DARÁNYI IGNÁC TER

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

(6.sz. melléklet:Kunszentmártoni kistérség térkapcsolatai)

HACS területének természeti környezete

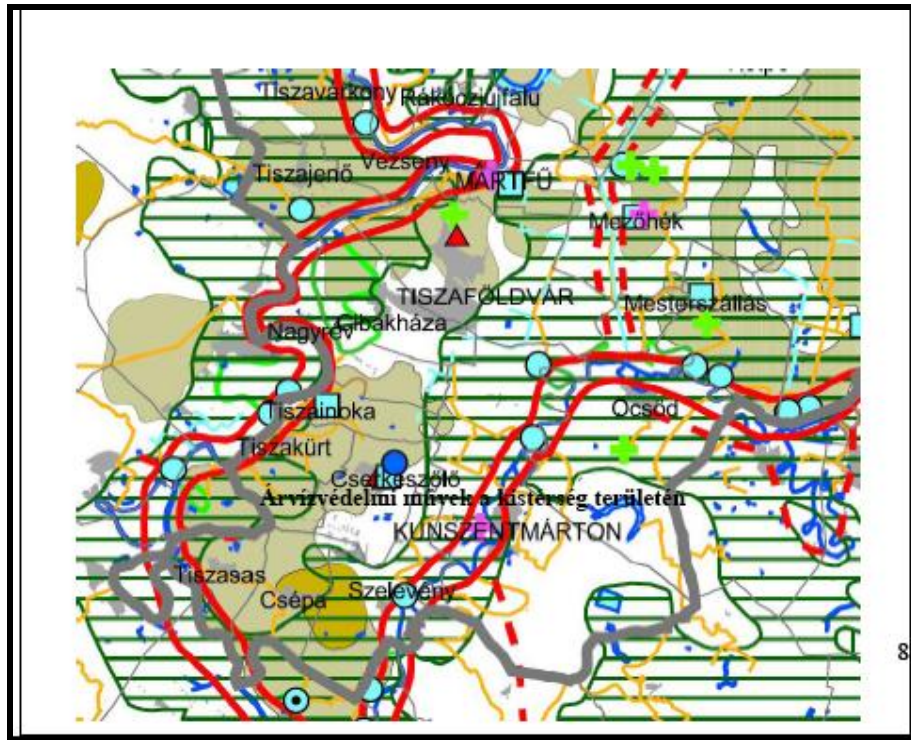

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

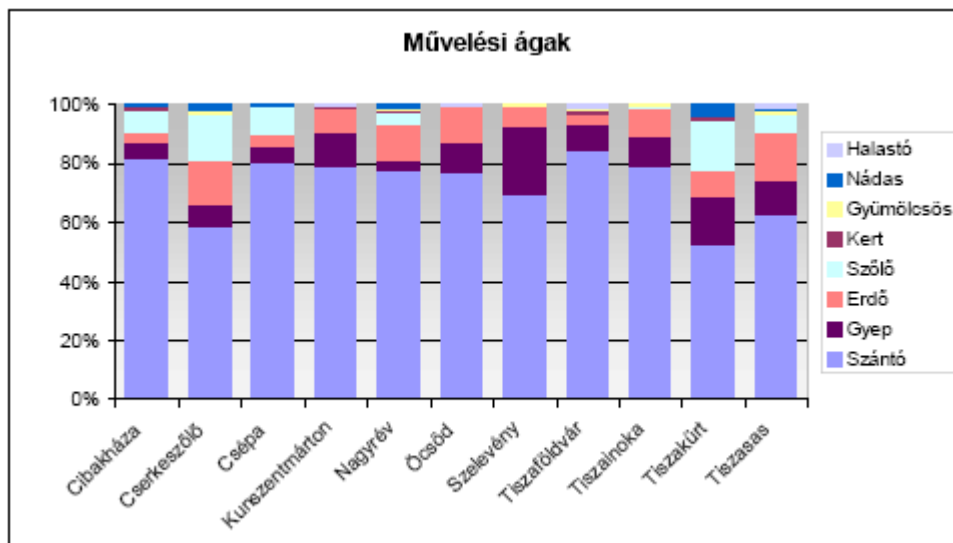

DARÁNYI IGNÁC TERV

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

(7.sz. melléklet: HACS területének természeti környezete)

(8.sz. melléklet: HACS területének művelési ágai)

Holtágak a Kunszentmártoni kistérség területén			
Holtág megnevezése	Földrajzi helyzete, érintett települések	Funkció	Állapot
<i>Gyova-Mámai-Holt-Tisza</i>	Tisza-bal part Csongrád, Csepka Tiszásas	Elsődleges: belvíztározás, Másodlagos: öntözővíz-tározás További hasznosítása: halászat és horgászat	Medrének feliszapoltsága előrehaladott, benőtsége közepes. Élővilága változatos és gazdag
<i>Alpári-Holt-Tisza</i>	Tisza jobb part Tiszaalpar és Tiszásas	Belvíztározás, öntözővíz-tározás, halászat, horgászat, strandolás	Fel- iszapolttsága közepes, benőtsége 40%-os. Természeti és táj- képi értékekben gazdag, értékes élővilággal rendelkező holtág.
<i>Cibakházi-Holt-Tisza</i>	Tisza-bal part Cibakháza, Nagyrév	Elsődleges: belvíztározás, Másodlagos: öntözővíz-tározás Extenzív halászat, strand	Élővilága változatos, a vonuló madarak számára fontos táplálkozó- és pihenőhelyül szolgál
<i>Tehenesi-Holt-Körös</i>	Hármas-Körös jobb part Szelevény	Elsődleges: belvíztározás, Másodlagos: öntözővíz-tározás	Medrének feliszapoltsága és benőtsége közepes Gazdag és változatos élővilága van.
<i>Iriszlói-Holt-Körös</i>	Hármas-Körös bal part Szelevény	Horgászat. Körös-Maros Nemzeti Park része.	Feliszapoltsága előrehaladott, benőtsége sulyommal közel 100 %-os A holtágot kísérő természetes

			ligeterdő természeti érték képvisel, élővilága igen gazdag
<i>Malomzugi-Holt-Körös</i>	Hármas-Körös bal part Nagytőke, Szelevény	Horgászat. Körös-Maros Nemzeti Park része.	Feliszapoltsága előrehaladott, sulyommal való benőtsége közel 100 %-os. Feltöltött állapotban zavartalan vizes élőhely, jól működő ökológiai zöldfolyosó a Tisza és a Körös-torok között
<i>Kunszentmártoni-Holt-Körös</i>	Hármas-Körös jobb part Kunszentmárton	Horgászat.	Feliszapoltsága, benőtségének mértéke közepes Leürítése megoldatlan.
<i>Csengedi-Holt-Körös</i>	Hármas-Körös bal part Kunszentmárton és Ócsöd	Elsődleges: belvíztározás, Másodlagos: öntözővíz-tározás Halászat, horgászat	Feliszapoltsága közepes, benőtsége csekély, vizének erősen szennyezett. Élővilága változatos és gazdag.
<i>Kerekeszugi-Holt-Körös</i>	Hármas-Körös jobb part Kunszentmárton és Ócsöd	Belvíztározás, horgászat Körös-Maros Nemzeti Park része	Élővilága változatos, szentély-típusú holtág
<i>Csukaháti-Holt-Körös (Gyiger-zugi)</i>	Hármas-Körös jobb part Kunszentmárton és Ócsöd	Öntözővíz-tározás, horgászat. Körös-Maros nemzeti Park része	Medrének feliszapoltsága és növényzettel való benőtsége előrehaladott. Növény- és állatvilága értékes
<i>Őzénzugi-Holt-Körös</i>	Hármas-Körös jobb part Kunszentmárton és Ócsöd	Horgászat, vadászat Körös-Maros nemzeti Park része	Medre közepesen feliszapolódott, vizinövényzettel erősen benőtt. Növény- és állatvilága értékes. Vízpótlása és vízcsereje nincs megoldva
<i>Álomzugi-Holt-Körös</i>	Hármas-Körös bal part Ócsöd	Belvíztározás, öntözővíz-tározás, halászat, horgászat	Feliszapoltsága közepes, benőtsége kb. 20 %-os
<i>Harangzugi-Holt-Körös</i>	Hármas-Körös jobb part Mesterszállás, Ócsöd	belvíztározás, öntözővíz-tározás, viziszármazástenyésztés, horgászat és halászat	Medre közepes mértékben feliszapolódott, benőtsége is közepes
<i>Siratói-Holt-Körös</i>	Hármas-Körös bal part Ócsöd, Békésszentandrás	Belvíztározás, öntözővíz-tározás, halászat, horgászat, vízparti üdülés	Medrének feliszapoltsága előrehaladott, növényzettel való benőtségének mértéke szakaszonként a közepes és erőteljes között változik

(9.sz. melléklet: Holtágak a Kunszentmártoni kistérség területén)

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

6.5 Táblázatok (statisztikai adatok összefoglaló táblázatai)

HACS települések legfontosabb alapadatai

	Településnév	Fő		Településnév	Fő		Településnév	Fő		Településnév	Fő
1.	Cibakháza	4 327	4.	Kunszentmárton	8 373	7.	Szelevény	1 050	10.	Tiszakürt	1 353
2.	Csépa	1 535	5.	Nagyrev	729	8.	Martfű	6 435	11.	Tiszasas	985
3.	Cserkeszölő	2 090	6.	Öcsöd	3 199	9.	Tiszainoka	415			

Kistérségi alapadatok		
Terület (km ²)	576	
Terület (km ²)	37 454	
Területfejlesztési szempontból kedvezményezett térség (64/2004. Korm. rendelet szerint)	Igen	
Mérték szerint	Hátrányos helyzetű	Nem
	Leghátrányosabb helyzetű	Igen
	Komplex Program	Nem
	Települések száma	11
Jogállás szerint	Város	2
	Község	9
Területfejlesztési szempontból kedvezményezett települések száma (7/2003. Korm. rendelet szerint)	8	
Típus szerint	Társadalmi-gazdasági szempontból elmaradott település	8
	Országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott település	8

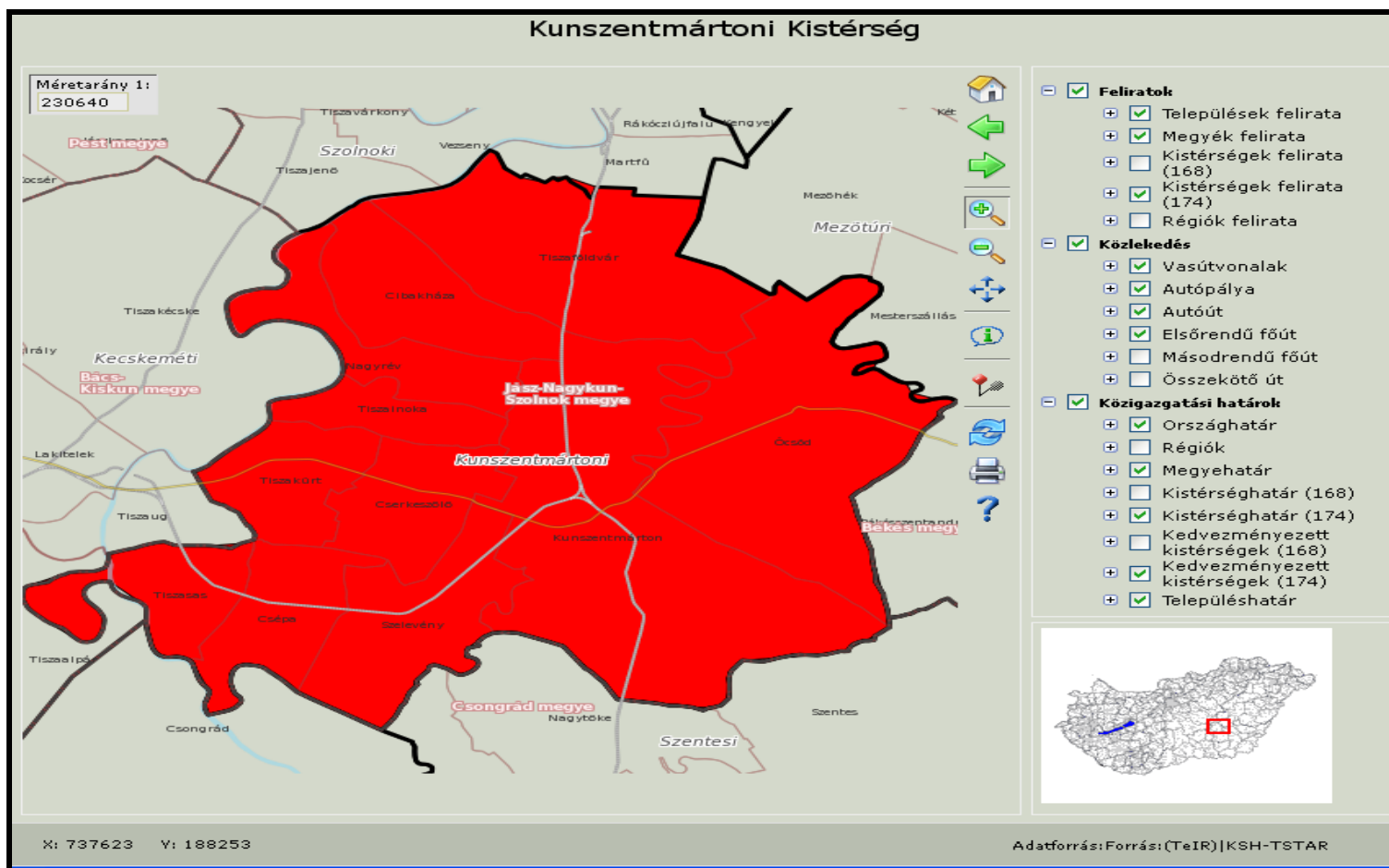
(10.sz. melléklet: HACS területének és kistérségi alapadatok)

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

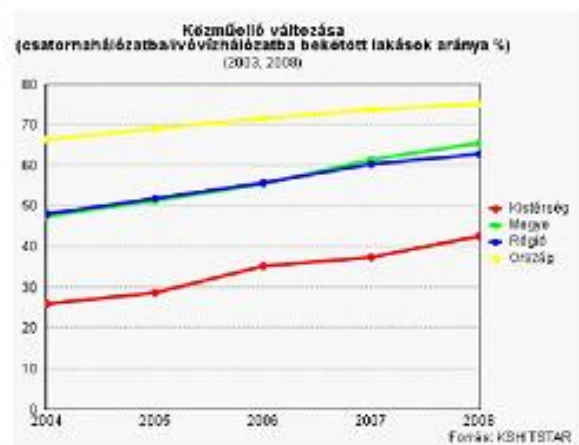
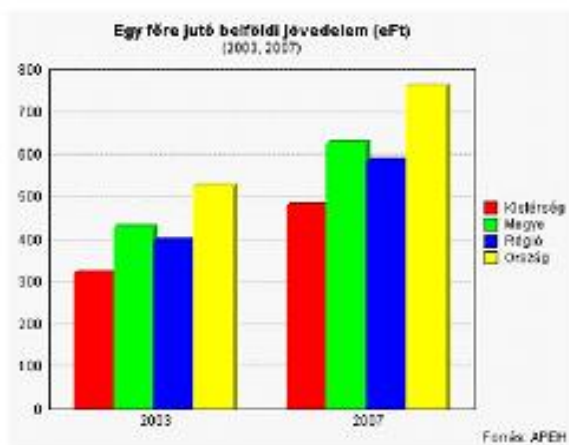
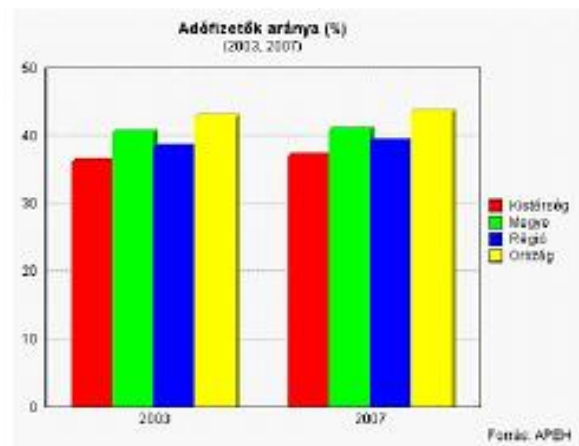
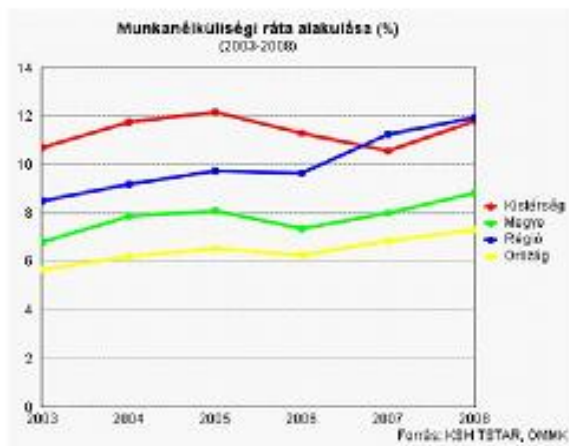
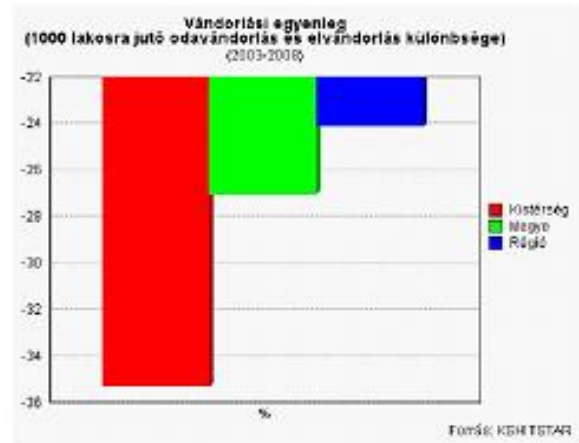
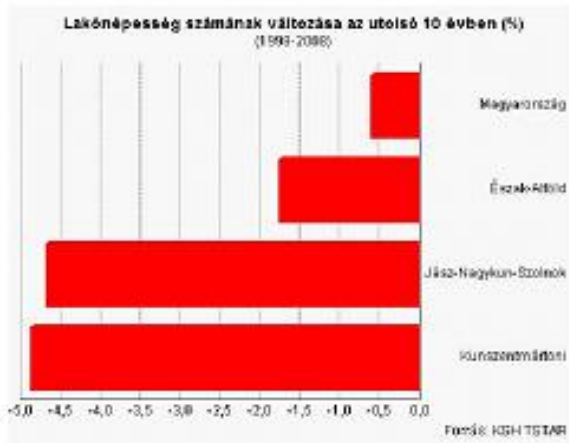
(11.sz. melléklet: Kunszentmártoni kistérség határa)

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

A kistérség bemutatása statisztikai adatokkal

(12.sz. melléklet: Kunszentmártoni kistérség statisztikai adatai)

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

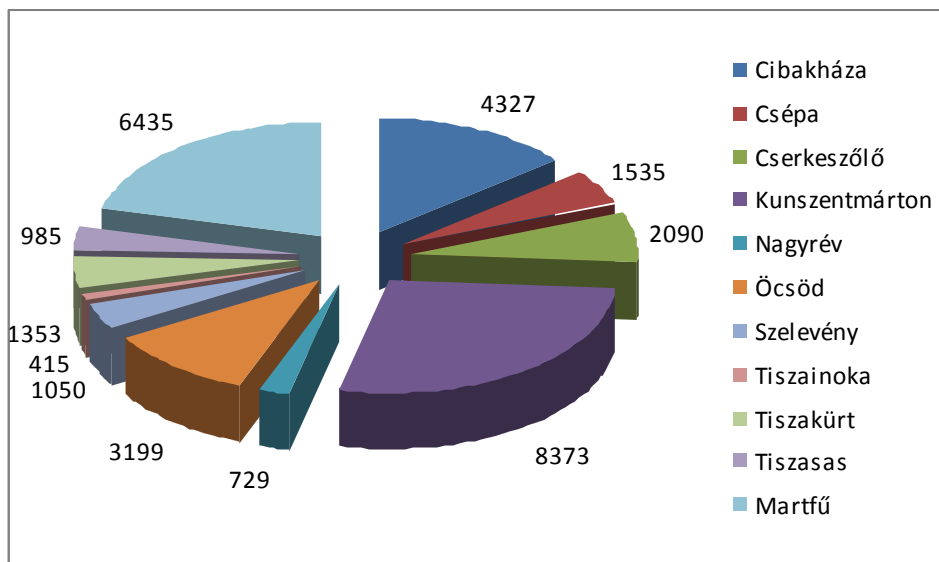

DARÁNYI IGNÁC TERV

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

HACS településeinek lakossága 2012. január 1-jén

<i>Tiszazugi LEADER HACS települések lakosságszám adatai:(2012.)</i>		
	Településnév	Lakosságszám
1.	Cibakháza	4327
2.	Csépa	1535
3.	Cserkeszölő	2090
4.	Kunszentmárton	8373
5.	Nagyrév	729
6.	Öcsöd	3199
7.	Szelevény	1050
8.	Tiszainoka	415
9.	Tizsakürt	1353
10.	Tizsasas	985
11.	Martfű	6435
	Összesen:	30491

(13.sz. melléklet: Tiszazugi LEADER HACS települések lakosságszám adatai: 2012.)

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

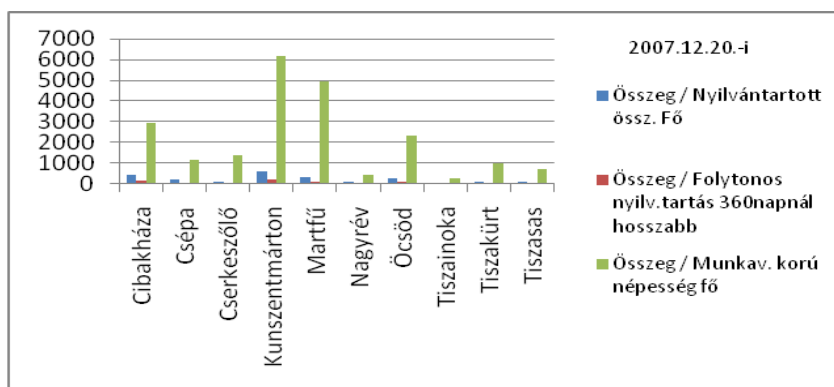

DARÁNYI IGNÁC TERV

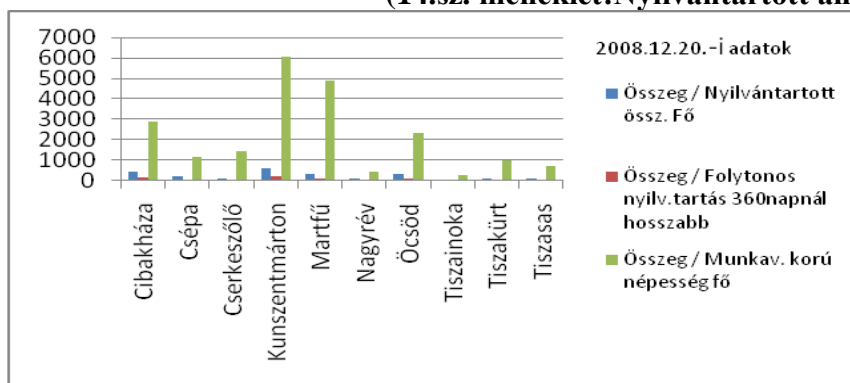
Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

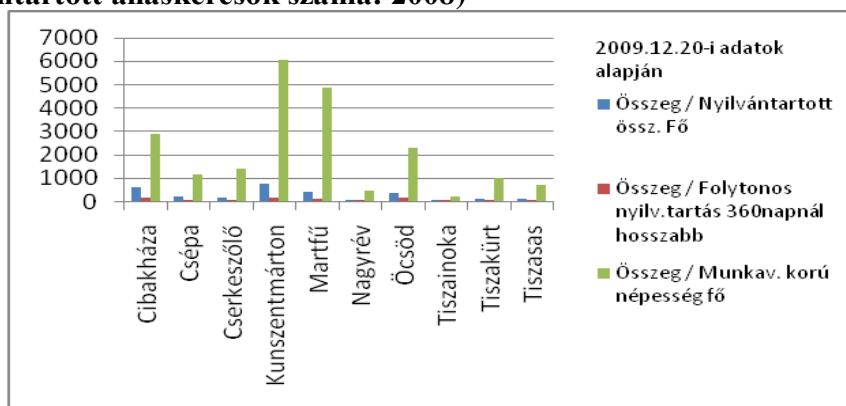
Nyilvántartott álláskeresők száma és aránya az állandó lakóhelyük szerint 2007 és 2010 között

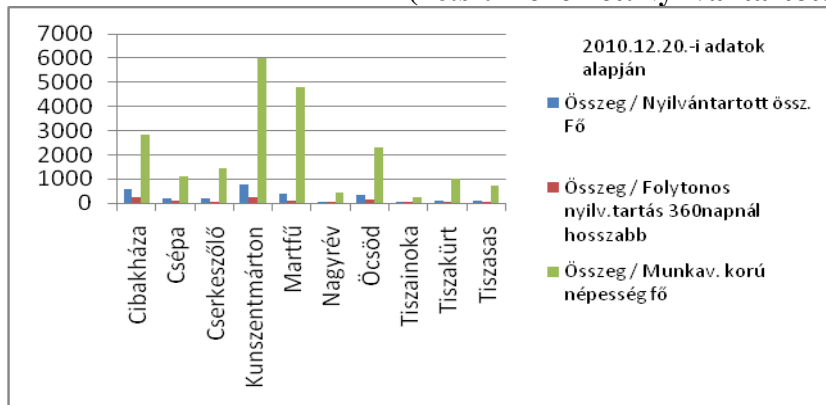
(14.sz. melléklet: Nyilvántartott álláskeresők száma: 2007)

(15.sz. melléklet: Nyilvántartott álláskeresők száma: 2008)

(16.sz. melléklet: Nyilvántartott álláskeresők száma: 2009)

(17.sz. melléklet: Nyilvántartott álláskeresők száma: 2010)

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

HACS térség oktatás

Településnév	Az óvodai gyermekcsoportok száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) 2009 (település)	Általános iskolai tanulók száma (gyógypedagógiai oktatással együtt) 2009 (település)	Általános iskolában tanuló első évfolyamosok száma (gyógypedagógiai oktatással együtt) 2009 (település)	A 8. évfolyamot eredményesen befejezte a nappali oktatásban 2009 (település)	Érettségi vizsgát tett személyek száma a nappali oktatásban 2009 (település)
Cibakháza	5,	357,	38,	41,	,
Csépa	3,	165,	21,	23,	,
Cserkeszölő	3,	205,	16,	40,	,
Kunszentmárton	8,	618,	71,	81,	55,
Martfű	8,	511,	61,	84,	68,
Nagyrév	1,	18,	4,	,	,
Öcsöd	5,	268,	32,	34,	,
Szelevény	1,	77,	13,	,	,
Tiszainoka	1,	,	,	,	,
Tizsakürt	2,	162,	15,	22,	,
Tizsasas	2,	50,	12,	,	,

Forrás:(TeIR)|KSH-TSTAR

(18.sz. melléklet: HACS térség oktatás: 2009)

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

66

DARÁNYI IGNÁC TERV

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

HACS térség adatai - Vállalkozások, 2009

Adatcsoport	Leírás	Cibakháza	Csépa	Cserkeszőlő	Kunszentmárton	Nagyrév
/Központi Statisztikai Hivatal (KSH)/ Területi statisztikai adatok rendszere/2009/Gazdasági szervezetek	Regisztrált főfoglalkozású egyéni vállalkozások száma (év végén) 2009 (db)	78,	83,	167,	341,	19,
/Központi Statisztikai Hivatal (KSH)/ Területi statisztikai adatok rendszere/2009/Gazdasági szervezetek	Regisztrált mellékfoglalkozású vállalkozói igazolvánnyal rendelkező egyéni vállalkozások száma 2009 (db)	9,	4,	23,	106,	1,
/Központi Statisztikai Hivatal (KSH)/ Területi statisztikai adatok rendszere/2009/Gazdasági szervezetek	Regisztrált mezőgazdasági szövetkezetek száma (év végén) 2009 (db)	1,	,	1,	1,	1,
/Központi Statisztikai Hivatal (KSH)/ Területi statisztikai adatok rendszere/2009/Gazdasági szervezetek	Regisztrált társas vállalkozások száma a feldolgozóipar nemzetgazdasági ágban (TEÁOR '08: C gazdasági ág) 2009 (db)	15,	1,	7,	18,	,

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

Adatcsoport	Leírás	Öcsöd	Szelevény	Tiszainoka	Tizsakürt	Tizsasas	Martfű
/Központi Statisztikai Hivatal (KSH)/Területi statisztikai adatok rendszere/2009/Gazdasági szervezetek	Regisztrált főfoglalkozású egyéni vállalkozások száma (év végén) 2009 (db)	101,	33,	12,	43,	63,	98,
/Központi Statisztikai Hivatal (KSH)/Területi statisztikai adatok rendszere/2009/Gazdasági szervezetek	Regisztrált mellékfoglalkozású vállalkozói igazolvánnyal rendelkező egyéni vállalkozások száma 2009 (db)	10,	5,	2,	7,	3,	73,
/Központi Statisztikai Hivatal (KSH)/Területi statisztikai adatok rendszere/2009/Gazdasági szervezetek	Regisztrált mezőgazdasági szövetkezetek száma (év végén) 2009 (db)	1,	,	,	,	2,	,
/Központi Statisztikai Hivatal (KSH)/Területi statisztikai adatok rendszere/2009/Gazdasági szervezetek	Regisztrált társas vállalkozások száma a feldolgozóipar nemzetgazdasági ágban (TEÁOR '08: C gazdasági ág) 2009 (db)	6,	1,	3,	2,	1,	24,

(19.sz. melléklet: HACS térség vállalkozások száma: 2009)

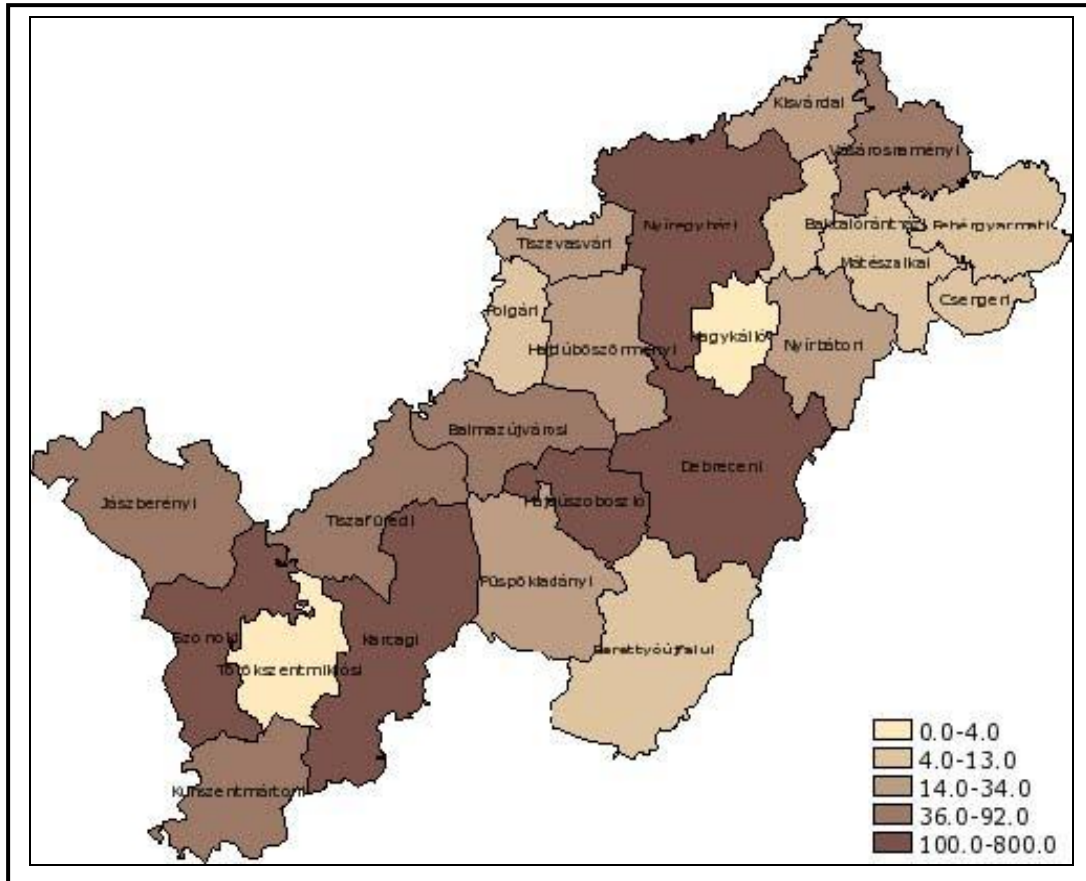

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

HACS térség adatai – Turizmus, 2009

Vendégéjszakák száma a kereskedelmi szálláshelyeken (ezer db) 2008

Forrás: KSH TSTAR

(20.sz. melléklet: HACS térség turizmus adatok: 2009)

6.6 A térségre vonatkozó egyéb stratégiák listája

1. Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Turizmusfejlesztési Stratégiai Program / 2007-2013 /
2. Kunszentmártoni Kistérség Környezetvédelmi Programja /2009-2014/
3. Jász Nagy-Kun –Szolnok Megyei Területfejlesztési Koncepció 2010.
4. Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területfejlesztési Stratégiai Program /2010-2013/
5. Az Észak –Alföldi Stratégiai Régió Programja /2007-2013/
6. Tisza Stratégia megalapozása /2010/

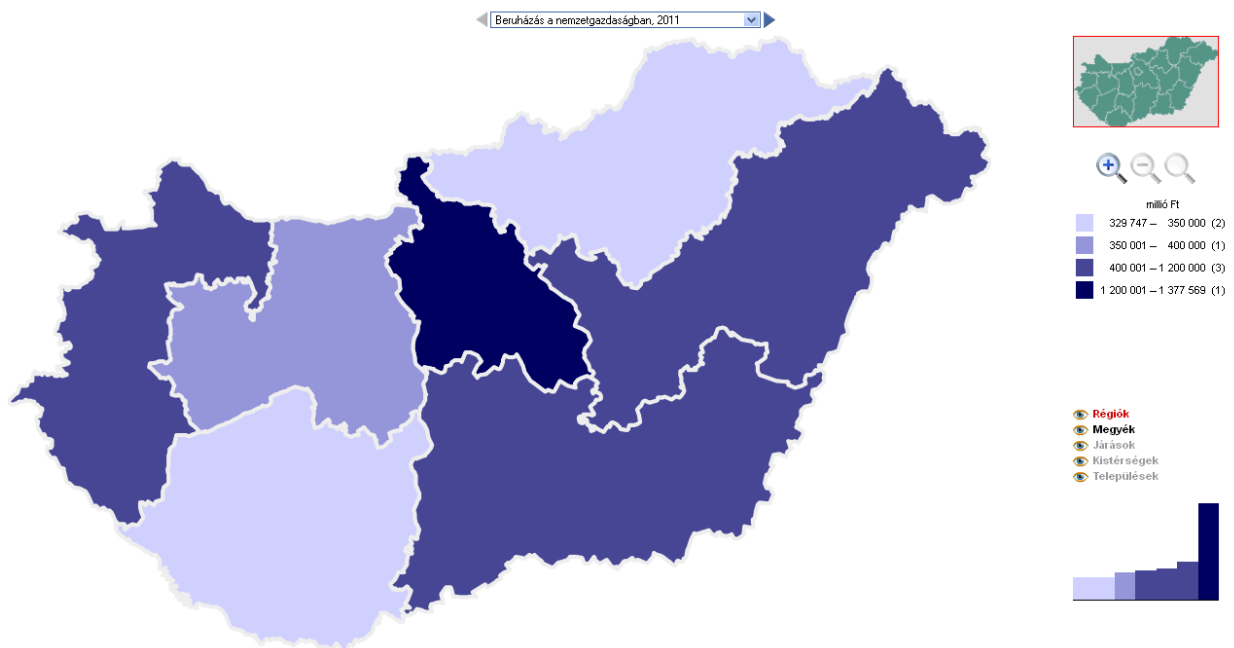
ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

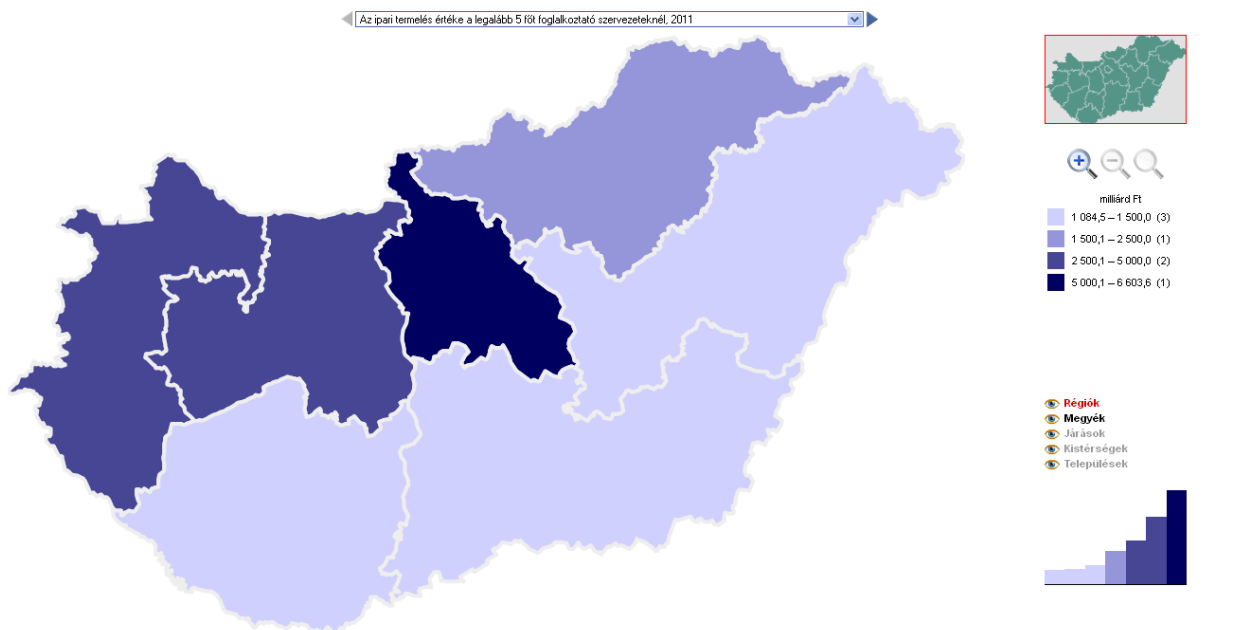
DARÁNYI IGNÁC TERV

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

6.7 Magyarországra vonatkozó statisztikai adatok

(21.sz melléklet gazdasági beruházások)

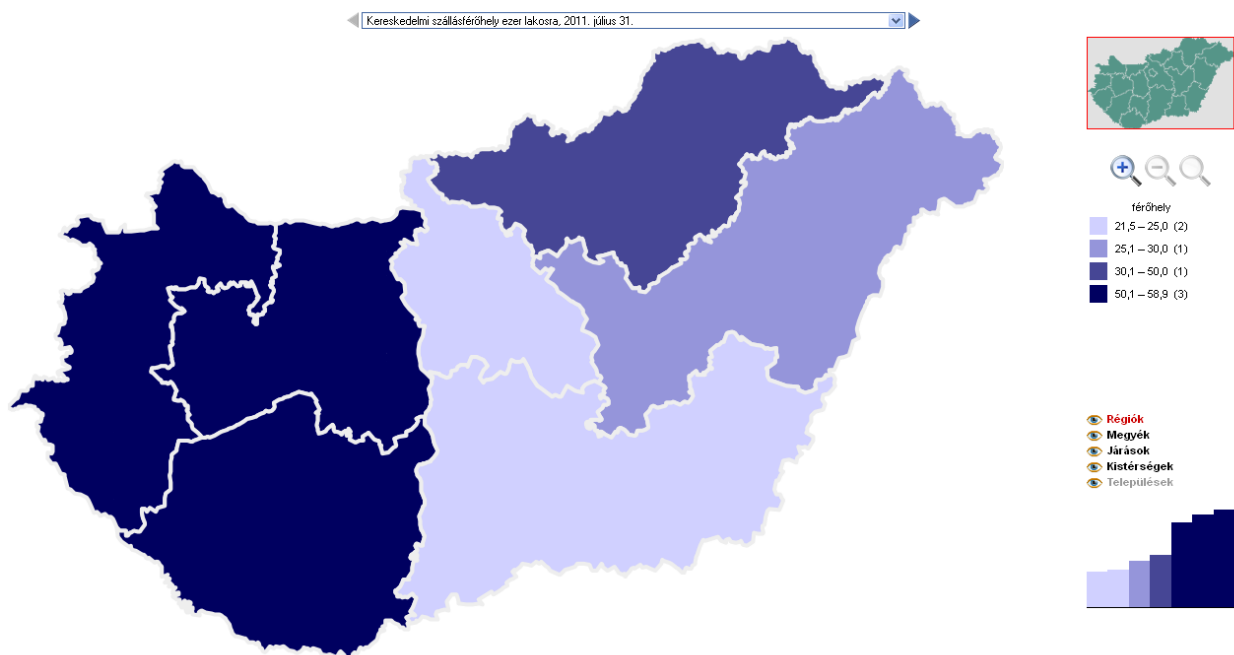
ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

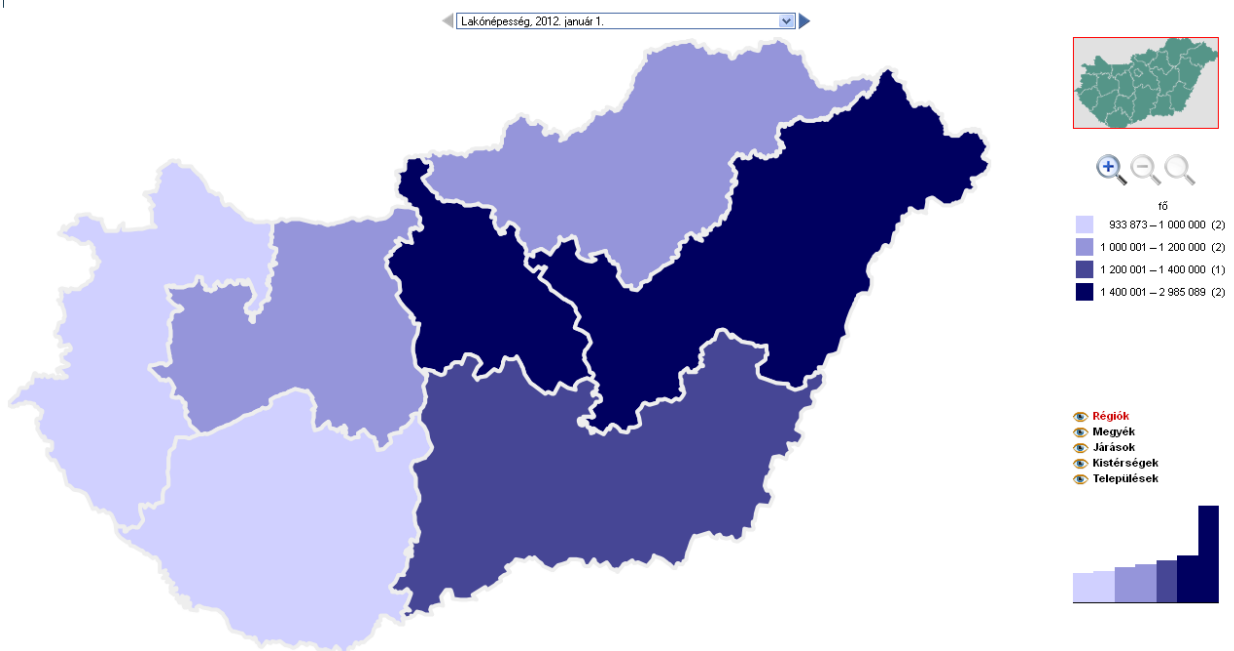
DARÁNYI IGNÁC TERV

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

(21/a.sz melléklet ipari beruházások)

(21/b. sz melléklet turisztikai szálláshelyek)

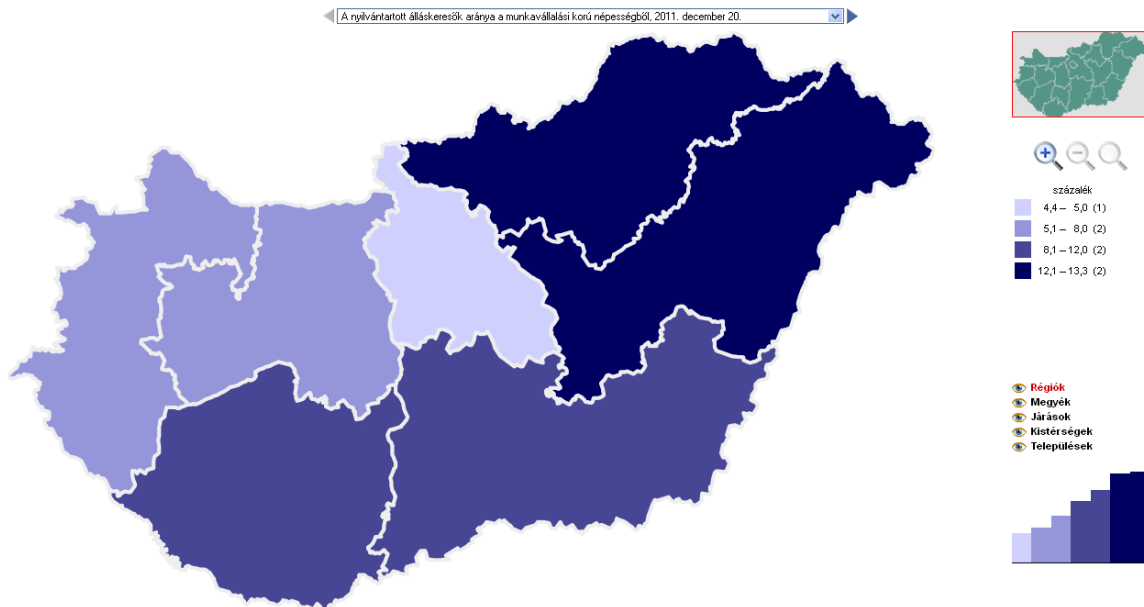

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

(21/c. melléklet lakónépeség 2012. adatok)**(21/d. melléklet nyilvántartott álláskerők száma)****6.8 Fenntarthatósági alapelvek**

A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia gazdaságfejlesztési és munkaerő foglalkoztatást javító és fenntartó céljai mellett elősegíti a Magyarországon egyedülálló mezőgazdasági és természeti adottságok (vízi élőhelyek, holtágak, ártéri erdők, élő vizek, fertők, kunhalmok) megőrzését, a kulturális hagyományok és az épített örökség megőrzését. Célunk a vidék népességmegtartó erejének erősítése, a vidék vonzerejének erősítése és a vidéki életmód népszerűsítése, illetve az ezekre épülő turizmus fejlesztésére. Alulról induló kezdeményezésként fontos, hogy a helyi munkaerő és a helyben élő lakosság teremtsen meg a létfenntartáshoz szükséges alapfeltételeket, valamint helyi piacok kerüljenek értékesítésre a helyben megtermelt termékek.

A stratégia és az abban foglalt fejlesztések törekszenek arra, hogy mérsékeljék a mezőgazdaság okozta kedvezőtlen környezeti károkat, a szennyeződések, hulladékok kibocsátását más szektorokban is. Fontos az újrahasznosítás elterjesztése és az innováció. Kiemelt cél a helyi, egyedi termékek létrehozásának elősegítése, piacra jutásuk támogatása. Azonos feltételeket biztosítunk a térségi szereplők számára a támogatások igénybevétele során és a munkahelyteremtés során. A versenyegyenlőség biztosítása az egyes vállalkozói

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

szektorok között fontos. A stratégia kiemelt figyelmet fordít a hátrányos helyzetű társadalmi csoportokra, úgymint a romák, a nők, a tartósan munkanélküliek és a pályakezdő fiatalok számára. Az egyes vidékfejlesztési döntésekben a civil, szakmai és közszféra szervezetek részvételét biztosítjuk. A megújuló erőforrások használatának elősegítése és használatának minél szélesebb körben történő eljertése fontos szerepet játszik a meg nem újuló erőforrásokkal történő gazdálkodásban.

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa